

WESTERN ROMAN
LASO
CIJENA 15 d. BROJ 366

**U LARAMIE,
MOMCI!**

G. F. Unger

U LARAMIE, MOMCI!

G. F. Unger: U LARAMIE, MOMCI!
Naslov originala: NACH LARAMIE, BOYS!
Copyright: Bastei Verlag, G. H. Lübbe, Bergisch Gladbach
Recenzija: Mladen Stary, književnik
Prijevod: B. Jakić
Grafički urednik: Ivica Bartolić
Urednik: Marcel Čukli

LASO – Izdavač. RO Novinsko-izdavačke djelatnosti SOUR-a »Vjesnik«, OOUR Informativno-revijalna izdanja, Redakcija »Romani i stripovi« – Direktor OOUR-a: Sead Saračević – Glavni i odgovorni urednik: Borivoj Jurković – Adresa uredništva Laso, Redakcija »Romani i stripovi«, Avenija bratstva i jedinstva 4, 41000 Zagreb, telefon: (041) 515-555 i 519-555 – Tisak: RO Štamparske djelatnosti SOUR-a »Vjesnik«, OOUR Tisak revijalnih izdanja i OOUR TM – Zagreb 1980.
Copyright (sva prava za Jugoslaviju) VJESNIKOVA PRESS AGENCIJA Zagreb.

Cijena pretplate za godinu dana iznosi 520 ili 468 d s popustom od 10%, a za 6 mjeseci 260 d ili 234 d s popustom. Samo unaprijed plaćena pretplata osigurava popust od 10%. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101-833-586 OOUR »Vjesnik SSRNH« s oznakom za »Laso«.

Cijena za inozemstvo: DM 1.80, ASCH 1000, SFRS 200, HFL 2.00

Cijena inozemne pretplate za 6 mjeseci: DM 36.00, SKR 63.00, ASCH 250.00, FF 74.00, SFRS 36.00, HFL 37.00, US\$ 15.00

UPLATA NA DEVIZNI RAČUN 30101-620-37-7210-256 – Privredna banka Zagreb za »Vjesnik«.

EKONOMSKA PROPAGANDA: »Vjesnik« Agencija za marketing Zagreb. Trg bratstva i jedinstva 6 1/1 kolor zadnja stranica 7.000 d ili 480 US\$.

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7-1973. od 26. XI 1973.

I

Oružja više nema! Ali prije nekoliko časaka bilo je još tu. Lee Cumberland ispusti istrošeni ručnik i polako se okrene prema Nathanu Brittu. On ne govori ništa, samo gleda u prijatelja i shvaća u tom trenutku da njihovo prijateljstvo možda već dugo ne postoji. Gledaju se šutke.

Oči Nathana Britta hladne su kao led s ledenjaka. Njegovo široko lice, koje odaje vitalnu snagu, iznenada se izobličilo u grimasu gorkog podsmijeha. Njegov se kolt još nalazio u koricama na opasaču, ali Leejevo oružje je ležalo kraj njega u zgaženoj travi, nadohvat ruke.

— Da — reče Nathan Britt — uzeo sam tvoj kolt. Bilo bi jednostavnije da sam te ubio u snu, ali to ipak nisam mogao.

Dvojica ljudi oštro su se gledala. Kao da su se držali pandžama.

— Da, Lee, ja sam kućkin sin — reče Nathan Britt. — Ali radije ću biti kućkin sin nego gledati kako te Maureen dočekuje. Ovaj prokleti rat konačno je za-

vršen, mi se vraćamo kući, vraćamo se u domovinu, gdje za tebe počinje velika sreća. A to je ono što želim spriječiti! Moja je ljubav prema Maureen prevelika a da bih je mogao prepustiti drugome muškarcu. Pa bio to i moj prijatelj! U meni bjesni pakao! Tri godine čeznem za Maureen, a ostao sam tvoj prijatelj samo zato što sam se uvijek nadao da će te za vrijeme rata pogoditi neko tane. Tada bi sve bilo lakše — slegne ramenima. — I tako te sada moram ubiti.

Teško je disao i gledao Leeja Cumberlanda plamtećim pogledom.

Lee odjedanput sve shvati potpuno jasno.

Još su njihovi očevi bili prijatelji. Obojica su ostavila svojim sinovima velike rančeve. To je bilo nekoliko godina prije rata.

I prijateljstvo sinova bilo je jednako veliko kao prijateljstvo njihovih otaca. Rančevi su im bili najveći u čitavoj pokrajini. Lee Cumberland i Nathan Britt

bili su utjelovljenje moći, utjecaja i bogatstva u govedima.

A onda je u grad došla mlada učiteljica.

Obojica se zaljubiše u Maureen Prent. Čitava pokrajina promatrala je natjecanje oko lijepe učiteljice i dugo se nije znalo koji će od dva prijatelja steći njezinu naklonost.

Na kraju je Lee Cumberland postao njezin sretni zaručnik. U svatove je bilo pozvano dvjesta gostiju i svi su došli osim Nathana Britta.

A kad je slavlje bilo na vrhuncu, proširi se vijest da je između sjevernih i južnih država izbio rat. Idućeg dana morali su se Lee Cumberland i Nathan Britt staviti na raspolaganje svom Jugu. A zatim su slijedile ratne godine. Oni su opet bili prijatelji, ali izbjegavali su da govore o mladoj ženi koja je kod kuće čekala Leeja Cumberlanda.

Borili su se zajedno, rame uz rame. Prošli su zajedno bitke kod Bloody Anglea, Wildernes-a, Yellow Taverna i Apomattoxa i činilo se da je njihovo prijateljstvo čvrsto i veliko kao nekada. Bili su zarobljeni. A onda je general Lee kod Apomattoxa položio oružje.

Lee i Nathan bili su iznenada otpušteni ratni zarobljenici. A sada se nalaze na povratku kući i Lee će uživati u Maureeninoj ljubavi. Nathan Britt moći će to samo izdaleka promatrati.

Još se netremice gledaju. Leejevo lice je usko, ali oštro rezano. On je vrlo muževan. Nije lijep, nego baš muževan. Nos mu je ravan i kratak, odaje tvrdoću i ponos. No ono što iz njega zrači nije opaka tvrdoća.

I sada govori blagim glasom:

— Nathane, ti si lud. Pa to je ludost! Nekad smo se borili za Maureeninu naklonost, ali pošteno. Ona se odlučila za mene. Zašto ne priznaješ njezinu odluku?

— Želim da bude moja! Od prvoga časa nisam želio ništa drugo, već samo da je posjedujem. Da nije bilo tebe, bio bih je dobio, sigurno, ne mogu čitava života, kao vaš susjed, gledati kako ona ljubi tebe. Kad budeš mrtav, ja ću imati najviše izgleda kod nje. Već tri godine svake noći sanjam da si mrtav, a ja da se sam vraćam kući. Sanjam uvijek da će ona biti moja. Do sad sam htio prepustiti sudbini da pomogne da se ispune moje želje. Dovoljno dugo sam čekao. Nalazimo se ovdje usred divljine. Možda smo stotine milja uokrug jedini ljudi u ovom kraju. Ti se nećeš vratiti kući, Lee.

Posljednje je riječi izgovorio promuklim glasom.

Lee Cumberland jedva je gutao. Znao je sada da nekadašnjeg prijatelja više neće moći odvratiti od te namisli. Vjerojatno je Lee Cumberland ovdje bio na kraju svih svojih putova. Više se ničemu ne nada. Ta on zna kako Nathan Britt spretno rukuje koltom. Ne tako spretno kao Lee, ali bolje od većine ljudi na tisuću milja uokrug. Na ovoj udaljenosti mogao bi Nathan Britt pogoditi miša u glavu.

— Ti si ipak lud — protisne Lee kroz zube. — Možda ćeš Maureen pridobiti na taj način, možda! No čitava života nagrizat će te savjest. Osjećat ćeš u sebi pakao, a kad se budeš gledao u zrcalu, u mislima ćeš se nazivati ubojicom. Nikada više

u svom životu nećeš se moći nečim ponositi. Tada ćeš, Nathane, biti velik čovjek, i ponosan, samo izvana. A osjećat ćeš se kao kućkin sin! Žena to jednoga dana osjetiti. I tada ćeš činiti samo ono što može činiti kućkin sin. A Maureen će te gledati onakvog kakav si zaista. Upoznat će te i prezreti. Tek ćeš tada zaista živjeti u paklu. Razmisli!

— Već sam dovoljno dugo o tome mislio.

— Onda pucaj već jednom, ti bastarde!

Lee Cumberland prebaci, tezinu, tijela naprijed. Činilo se kao da će se baciti na Nathana Britta.

— Stoj! — poviče Nathan. — Iskazat ću ti posljednju milost. Želim vidjeti hoće li mi sudbina dati znak!

— Kakav znak?

— Sjedni, Lee! Evo, ovako kao ja. A onda ćemo vidjeti tko će izvući najveću kartu.

— Čemu to, Nathane?

Ali div s lavljom grivom ne odgovori najprije ništa. Lijevom rukom izvadi izlizane karte i baci ih pred Leejeve noge.

— Možeš ih sam miješati, Lee. A zatim će svaki od nas izvući po jednu kartu. Najveća karta dobiva!

— A ako ja izvučem najveću kartu?

— To se neće dogoditi. Siguran sam da će mi sudbina dati znak. Kad izvučem tu kartu, pucaću u tebe. No dobro, ako ti uspije da je ti izvučeš, pokorit ću se tom znaku sudbine. Tada ćemo odjahati kući odvojeno. Ti si mi u ratu dva puta spasio život, Lee, i stoga ti moram dati još ovu šansu. Zbog toga te i ni-

sam mogao ubiti dok si spavao — a i sada još ne mogu. Dajem ti još ovu šansu. Igramo za tvoj život. Ako ja pobijedim, Maureen će uskoro biti moja. Ako izgubim, odjahat ćemo kao neprijatelji. To je milost koju ti dajem. Hajde! Promiješaj karte!

— Ti, luđače! Ti, glupi, ljudi čovječe! Želiš me ovdje ubiti, a tražiš znakove koji bi tvoj plan odobrili! Ta već si spoznao da će te to dovesti do pakla i da se umiriš, hoćeš da sa mnom kartáš za moj život. Ti si kukavica i ne usuđuješ se ubiti čovjeka koji se ne može braniti.

— Kartat ćemo za moju sreću s Maureen i za tvoj život! — mrmljao je Nathan. — Promiješaj već jedanput te karte! Što još želiš? Ta ja ti pružam šansu! I upravo zato moći ću se kasnije gledati u zrcalu a da pri tome neću sebi morati pljuvati u lice. Dat ću ti šansu, a ja stavljam na kocku — Maureen! Hajde!

Lee Cumberland čučne i uzima polako karte u ruke. Počinje ih miješati i pri tome netremice gleda Nathana.

— Ako pobijedim, ti ćeš me ipak ubiti — mrmljao je promuklim glasom.

Zatim s kartma u rukama napravi nagli pokret. Karte polete u Brittovo lice. Lee se baci prema njemu.

Iako je Nathan u prvi mah bio zaslijepljen kartama, digne kolt svog nekadašnjeg prijatelja i nekoliko puta opali. Teško Leejevo tijelo, nošeno još skokom, padne na njega.

Nathan Britt odgurne beživotno tijelo i digne se teško dišući. Ispusti kolt i zagrakće:

— On me napao! On me napao! Morao sam pucati! On svo-

ju šansu nije htio iskoristiti! On me prvi napao!

Rukom obriše znoj s lica i pogleda načas čovjeka koji je ležao pred njegovim nogama. Ugleda krv u Leejevoj kosi i tamnu mrlju na njegovu rame-nu, na mjestu gdje je izašlo drugo tane. Lee Cumberland je ležao licem prema zemlji.

— On me napao! — ponovo poviče Nathan Britt. — Možda ne bih ni pucao... možda to ne bih mogao učiniti, iako sam htio. Sada je svemu kraj!

Pokupi svoje stvari, zaveže ih u zavežljaj i osedla konja. Samo još jedanput pogleda čovjeka koji je nepomično ležao na tlu.

Kao da ga tjeraju zli dusi, Nathan odjaše. Ubrzo se više nije čuo topot njegova konja.

Sunce se polako dizalo. Ptice su cvrkutale na granju i rijeka je žuborila. Leejev konj se otrgne i pođe prema vodi. A Lee Cumberland nepomično je ležao na zemlji.

II

Brvnara je stajala u dubokoj usjeklini kanjona. Na obromcima oko nje gusta šuma. U jednom oboru dva magarca i jedan konj. Iz pukotine u stijeni izvirao je potok.

Sve je mirno i spokojno.

Ljeto se približava kraju. Lišće na drveću već počinju šarati one krasne boje što ih donosi jesen.

Sam Hunter je nakon mnogo godina bezuspješna traženja naposljetku jedanput imao sreće. Nije, doduše, našao zlanu žilu, ali je iz šljunka u potoku, tamo gdje je šljunak fin gotovo kao pijesak, mogao ispiranjem

dobiti zlata za otprilike dvije tisuće dolara.

On izađe iz svoje kolibe i zaustavi se pred njom gledajući sunce na zalasku.

S druge strane potoka vidi stranca kako sjedi uz vodu. Čudi se još i sada, poslije četiri mjeseca, kako je bilo moguće da taj čovjek ostane živ.

Pođe onamo i sjedne kraj mršavoga čovjeka na kamen. Promatrao ga je ispitivački a zatim zadovoljno kimne.

— Sad je dobro, Lee. Najgore je prošlo. Već dva tjedna svaki dan dobivaš po pola kilograma na težini. Neće dugo potrajati i ti ćeš ponovo biti čovjek kakav si bio prije. Mora se reći, tvrd si momak, sine moje. Sada si opet dovoljno snažan da možeš jahati. Ja sam ovdje završio posao. Već sutra možemo krenuti na put prema Fort Worthu. Našao sam ovdje dovoljno novca da naposljetku mogu kupiti staju za iznajmljivanje u Fort Worthu. Uskoro ću pred tom stajom sjediti na suncu i samo pokatkad pomagati svom momku, kad to bude potrebno zbog prevelikog posla. Svakog dana ću popušiti tri cigare. Predamnom je prilično sigurna starost.

Idućeg dana pođu na put.

Tjedan dana poslije, kad je pala noć, stigli su u Fort Worth. Iznajmili su sobu i odspavali do podneva idućeg dana.

Tada najprije pođu u trgovinu da kupe nova odijela. Stari Sam Hunter prisili Leeja pomoću nekoliko kletvi da primi te darove. A kad su kasnije sjedili za ručkom, još mu silom stavi u džep stotinu dolara. Svoje zlato već je prije zamijenio za novac.

— Jednoga dana možeš mi

sve to vratiti — reče Sam Hunter, otresito. — Moju adresu znaš. Starost ću provesti ovdje, a sada ću se pobrinuti da staja za iznajmljivanje postane moje vlasništvo. Nadam se da se onaj prokleti Jake nije predomislio. Prije pola godine obećao mi je da će me čekati do jeseni. Možda to nije mislio ozbiljno. No sada će razrogačiti oči kad mu položim dolare na stol.

Sam ustane i pruži Leeju ruku.

Lee također ustane.

— Stari momče — reče ganuto — tebi dugujem svoj život. Uvijek ću ti se javljati. Duboko sam ti zahvalan i moj dug prema tebi nikad neće prestati.

— Plati ga jednog dana kad srećeš kakvog siromaha koji teba pomoć. I ja sam za vrijeme svog dugog života često trpio oskudicu i bijedu i tada sam želio da mi netko pomogne. Plati svoj dug, ako smatraš da uopće postoji, nekom bijedniku kad naideš na njega.

Rekavši to, Hunter ode da kupi staju za iznajmljivanje.

Lee popije još šalicu kave, plati i ode.

Bio je opaljen od sunca, ali se vidjelo da je prebolio teške rane. Tri mjeseca je ležao u Hunterovoj kolibi prije nego što je ponovo mogao izaći na sunce. Još je bio mršav i slab, iako je bio snažno građen i visok. Zaista je pravo čudo što je ostao živ. Da sam Hunter nije bio iskusan čovjek, koji se razumio u rane i bolesti, Lee bi možda umro.

Polako je krenuo. Zaustavio se pred izlogom neke trgovine. Staklo izloga bilo je sastavljeno od malih okana, ali osvjetljenje

je bilo tako dobro, da se Lee vidio kao u zrcalu.

Još je mršav, još mu težina nije onolika kolika bi morala biti. Visok, upalih obraza i pun gorčine. Ali u dnu njegovih očiju što leže duboko i razdaleko, u dnu tih sivih očiju gori plamen. Budući da je šešir gurnuo unatrag, vidi se brazgotina na čelu. Lee digne ruku da je opipa. Pri tome se sjeti Nathana Britta. Ruka se spusti i dotakne držak kolta.

— Ipak ne mislim da je Maureen već postala njegova — promrmlja. — Uvjeren sam da me istinski voljela. Bit će da obilazi oko nje da pridobije njezinu naklonost. Mislim da ću ga pogoditi u trbuh i gledati kako umire taj kućkin sin. No najprije ga se moram domoći. Put do pašnjaka u zavičaju je dalek, a ja dolazim gotovo šest mjeseci poslije Nathana Britta. Ali to je dobro, jer moram tjelesno očvrstnuti. Inače će Nathan iz te borbe izaći kao pobjednik.

Ude u trgovinu i kupi hrane i opreme za dug put. Ode zatim do staje za iznajmljivanje i tu nađe svog spasioca Sama Huntera već kao novog vlasnika.

Hunter mu pomogne da osedla konja i da pričvrsti zavežljaj s hranom i opremom za sedlo. Tada se oproste.

— Sretno, Lee! — reče Sam. — Ostani uvijek ponosan i uspravan čovjek!

— Tebi dugujem svoj život, Same. Nikada te neću zaboraviti. Uvijek ćeš ostati u mom srcu!

Rekavši to, Lee odjaše.

III

Deset dana kasnije Lee Cumberland prijede Crvenu rijeku,

ili kako su je tamo jednostavno zvali – River. A poslije narednih deset dana stigao je do svojih pašnjaka između North Forka na Crvenoj rijeci i Washite.

Ali kraj u koji je došao veoma se promijenio. Bio je pust!

Lee zaustavi svog umornog konja i pogleda prema obližnjim brežuljcima. Ako pođe dalje kroz onaj usjek između brežuljaka, vidjet će izdaleka svoj ranč.

Iznenada osjeti silan strah. Sjeti se da dosad, na posljednjih deset milja što ih je prešao, nije susreo nikoga. Samo nekoliko mršavih kojota.

Nema više jahača i goveda na ovim pašnjacima. Samo je nekoliko mutnih svjetala maloga grada svjetlilo u noći.

– Prokletstvo! – progunda Lee. – Jenkiji su za vrijeme rata spalili ove šume. Iako sam o tome nešto čuo, nisam vjerovao da bi to moglo biti tako strašno.

Pola sata kasnije ugledao je svoj ranč; skup napuštenih zgrada, prazne korale, zapuštene staje i ostave. Već iz daljine je mogao vidjeti da je to mrtav ranč. Ponovo se zaustavi i protrlja oči. Ali slika pred njim nije se promijenila.

Prije rata bili su koralni na njegovu ranču puni života. U dugačkoj kući za spavanje stanovalo je obično dvanaest momaka jahača. U kuhinji se dimilo ognjište. Kovač je udarao po nakovnju da je sve zvonilo. Oko ranča su pasla goveda, osam do deset tisuća longhorn-goveda. Bilo je tu i više od tri stotine konja.

A sad je sve mrtvo.

I povratnika ne čeka njegova mlada žena.

Lee Cumberland uzdahne. Vjetar se oko njega igra prašinom i oblacima pijeska. Kopita njegova konja podižu pijesak s tla. Njegova odjeća a i njegov konj pokriveni su prašinom i pijeskom.

Samo tu i tamo iz zemlje proviruje malo trave.

Lee sjaše kod zdenca. Polako se ogledavao. Zatim pljune a u ustima mu ostane okus prašine i gorčine.

Njegov konj je zarzao i nagnuo se nad otvor zdenca. Lee uhvati vitlo, ali je u drvenom čabru izvukao mutnu vodu. Konj ju je preko volje pio.

Lee pogleda prema dalekim brdima s kojih je prije mnogo godina tekla Srebrna rijeka – Silver River. Shvati da se i u brdima dogodilo nešto što je isušilo riječno korito.

Polako pođe u svoju kuću, koju je njegov otac prije mnogo godina sagradio tako solidno kao da je podiže za vječnost. Sve je bilo prazno! Po nekim znacima je razaznao da su bezimeni jahači koji su tuda prolazili od vremena do vremena ovdje noćili. Nekoliko prozora bilo je razbijeno. Pijesak je škripao pod Leejevim nogama.

Dugo je tražio znakove po kojima bi mogao zaključiti da je Maureen ovdje živjela.

U nekadašnjoj spavaonici još je bio jedan mali komad pokućstva.

Lee ga je dugo promatrao. To je kolijevka. Kolijevka koja nikada nije bila upotrijebljena. Lee se sjećao da je to bio jedan od darova koje su dobili za vjenčanje. Polako se pokrene i udari kolijevku nogom.

Izađe iz kuće.

Kraj svoga konja spazi stara čovjeka. Odmah ga prepozna. To je bio Joe Cotton, koji je zajedno s Leejevim ocem došao u ovaj kraj. Zajedno su podigli ranč, zajedno se borili protiv Indijanaca. Joe Cotton bio je predradnik na ranču sve dok nije toliko ostario da više nije mogao obavljati teške poslove. Ali i tada je bio koristan.

— Lee, zar si to zaista ti? — starac će slabim glasom. — Ti dakle nisi mrtav, momče! Ili si duh koji se ruga starom čovjeku?

Rukovaše se. Zatim sjedoše na stepenice što vode na verandu. Lee smota dvije cigarete. Kad su zapalili, tiho upita:

— Što se tu dogodilo? Zašto si ti još ovdje, kad su svi drugi otišli?

Naborano lice starog jahača izobličilo se.

Prije četrdeset godina došao sam ovamo s tvojim ocem, Lee. Ovamo, u ovaj kraj, gdje sada leže tvoj otac i tvoja majka. Ostao sam vjeran ranču. I neću nikada otići. Što ja imam tražiti u Wyomingu? Što ću tamo?

Lee je promatrao Joea Cottona i tek je sada opazio kako je stari kauboj mršav, pogrbljen i iznuren od rada. Sve one godine provedene na pašnjacima ostavile su na njemu svoj pečat.

— Prilično si mršav, momče — nastavi starac — mršav i ogorčen kao vuk samotnjak. Na tebi su ožiljci rana, znakovi bitaka kroz koje si prošao. A u tvojim očima vidim...

— Što je s mojom ženom? — prekine ga Lee promuklim glasom.

Joe Cotton se zagleda u tlo.

— Nathan Britt se prije pet

mjeseci vratio iz rata i donio vijest o tvojoj smrti — starac zašuti i ponovo se zagleda u tlo.

— Dalje, Joe! Pripovijedaj što je bilo dalje! Moram sve znati! Starac ga tužno pogleda.

— Dobro, dječče. Nanijet ću ti i posljednji udarac. I to čak činim rado. Jer kad me budeš čuo dokraja, uvidjet ćeš da si izgubio kudikamo manje nego što misliš u ovom času. Kad si pošao u rat, Maureen je ostala ovdje kao gospodarica na ranču. Nakon vjenčanja s tobom postala je bogata. Nije voljela samoću. Često je putovala u Oklahoma City. A kad je boravila ovdje na ranču, dolazili su joj gosti. Katkad je bilo vrlo veselo. Dva čovjeka su se zbog nje ubila u dvoboju. Nisi joj nedostajao, Lee.

— Lažeš, starče, lažeš!

Lee procijedi te riječi kroz zube oštro i prijeteci.

Prevarila te s više od tucet ljudi, Lee — nastavi starac. — Zašto bih ja tebi lagao? Tako jest! Nije ona vrijedila mnogo. Možda bi ti bila dobra žena da je nisi morao ostaviti samu. Ali u biti bila je kći jednoga...

— Prestani, Joe!

— Dobro, Lee, dobro. Kako hoćeš. Dakle prije pet mjeseci došao je Nathan Britt. Nije mu bilo teško osvojiti Maureen. Ta on bez sumnje vrijedi više nego svi oni vjetrogonje, oni mladi momci, oni kartaši i pustolovi koje je Maureen upoznala u Oklahomi i koji su je ovdje posjećivali kako bi mogli uživati i bančiti. No ti si i sam vidio što je postalo od našega kraja. A osim toga došlo je do klizanja brda pa je Srebrna rijeka presušila. Jenkiji su pak spalili šu-

me da bi ovaj kraj osiromašio i da više ne bi potpomagati armiju Juga. Bit će kratak, momče: Nathan Britt se dva mjeseca poslije povratka vjenčao s Maureen. Još istog tjedna su Natha-novi i Maureenini momci otje-rali sva goveda. Bilo je to prilič-no stado, jer je iza kišnog raz-doblja ostalo još dosta vode u barama i jezerima. Skupili su oko deset tisuća goveda. A tvoj otac, Lee, bio je uvijek štedljiv. I sam znaš koliko si zlatnika ostavio Maureen...

— Znam — promrmljao je Lee. — Bio sam bogat. Čak ni rat nije mogao uništiti sve to bogatstvo.

— Nathan Britt i tvoja bivša žena odnijeli su sve — govorio je Joe ispod glasa. — Odveli su sva goveda, uzeli zlatnike iz banke, odnijeli sav nakit tvoje majke koji je Mureen dobila kad se udala za tebe. Pokupili su sve, ama baš sve što je bilo vrijedno. Otišli su kao muž i žena a pratili su ih mnogobrojni jahači. Bila je to velika seoba. Šest teških kola! Deset tisuća goveda! Pet stotina konja i više od dva tuceta jahača! Maureen i Nathan Britt jahali su kao neokrunjeni kraljevski par na čelu povorke. Pridružilo im se još nekoliko susjeda koji su također bili u potrazi za novim krajem i dobrim pašnjacima. A Leeja Cumberlanda svi su sma-trali mrtvim. Eto, to je čitava priča, Lee. Ni jedna jedina riječ nije laž. Star sam i uskoro ću umrijeti. Zašto bih ti onda la-gao? Što ćeš učiniti s Maureen i Nathanom Brittom?

Starac ponovo pogleda Leeja. U njegovim očima mogla se pročitati radoznalost.

Lee ne odgovori. Gledao je preko dvorišta u pustu daljinu u kojoj je vjetar vitlao prašinu i pijesak.

Tek nakon nekog vremena upita:

— Joe, kamo su otišli? Kamo je otišla čitava ta povorka s lju-dima, kolima i govedima?

— Čuo sam kad je Nathan Britt zapovjedio goničima da krenu — reče starac. — Vikao je, jer su goniči bili daleko iza stada. Momci, odvedite ih u La-ramie! urlao je.

IV

Kad je Lee nekoliko sati po-slije tog razgovora pošao na svoje dugo putovanje u Lara-mie, starac je dugo gledao za njim.

U Leeju Cumberlandu skupi-la se gorčina pri pomisli na Maureen, jer je znao da je stari Joe Cotton govorio istinu.

Lee je sada postao čovjek koji se više ne može radovati, koji se samo rijetko kad gorko nasmi-ješi pri pomisli na svoju zlu sudbinu što mu je pritisla dušu. Izvanjski mir i ravnodušnost obuzdavaju njegov hladni bijes da se ne pretvori u divlju, raz-zornu mržnju. Duša kao da je u njemu zamrla.

Nekoliko dana je jahao uz ri-jeku Washita. Pregazio ju je ta-mo gdje mu je zatvarala put prema sjeveru. Došao je do Ca-nadian Rivera a zatim nastavio put prema Cimarron Riveru.

Kad je stigao u Dodge City, ponovo je bio težak devedeset pet kilograma, ali je zbog svoje visine od metar i devedeset cen-timetara ostao vitak.

Odveo je najprije svoga konja u staju za iznajmljivanje. Imao

je još samo deset dolara u džepu. A konja je trebalo i potkovati. Morao je još kupiti i municije, hrane i nekih sitnica da bi mogao nastaviti put u Laramie.

Lee Cumberland dojahao je u Dodge City sa čvrstom odlukom da svoj imetak od deset dolara bar udesetorostruči.

Ali još nije znao kako će to učiniti.

Znao je samo jedno: on je vuk samotnjak i mora stići u Laramie.

V

Lee ode do prvoga brijača da mu podreže kosu a zatim pojede jeftin ručak i uđe u salun Trail. Naruči viski. Malo poslije izgubi pet dolara za stolom za kojim se igrala stara francuska hezardna igra faro.

Dok je razmišljao da li da riskira još jedan dolar, začuo se u uglu saluna pucanj.

Ljudi su se u tren oka razbjegli i potražili zaklon.

Drugi hitac nije uslijedio. U mrtvoj tišini začu se promukli glas u crno djevenog igrača po zanatu:

— On je prvi posegnuo za oružjem i nazvao me varalicom u igri. Ali ja nisam varalica!

Ponovo je zavládala tišina. Zatim se javio drugi glas:

— O, pa tko će dopustiti da ga netko nazove varalicom i da mu prijeti oružjem, kad igra tako pošteno kao ti, Steve! Ja sam svjedok da nisi mogao postupiti drugačije. Taj čovjek ti je prijatelj.

Opet je nastao muk, a onda se začuo treći glas:

— To se neprestano ponavlja. Ljudi koji ne znaju dostojanstveno gubiti, kao ovaj ovdje,

odmah se hvataju za oružje. A ti si zaista pošten igrač, Steve! Svi mi koji smo tvoji dobri prijatelji možemo to potvrditi.

Lee Cumberland se gorko nasmiješi. Pogleda igrača koji je malo prije pucao a zatim pogleda onu dvojicu koja su mu odobravalá. Budući da je znao kakvim se sve trikovima kockari služe, bilo mu je jasno da je ta trojka pravi pakao za svaku žrtvu koja se s njima upusti u igru. Ta tri momka, odmah je shvatio, opasni su grabežljivci.

Lee naruči još jedan viski. Sjedeći za šankom, čuo je kraj sebe čovjeka kako govori drugome:

— Svrbe me prsti od želje da tim varalicama pokažem da ne mogu baš sa svakim ovako postupati. Taj Steve je najedanput držao u ruci kralja kojega je onaj drugi bio odložio jer se nadao da će dobiti četvrtu damu. Zaista bih htio pokazati toj trojici šaljivčina kako se igra pravi teksaški poker.

Lee okrene glavu i pogleda čovjeka koji je izgovorio te riječi. Bio je to momak srednje visine, odjeven u crno odijelo, mlad, tamne kose, vitak. Na šeširu je imao zlatom protkanu vrpcu a njegove jahače čizme bile su najbolje koje je Lee ikad vidio.

Kraj tog vitkog jahača stajao je drugi, visok poput Leeja, mršav, plave kose. U njemu se na deset milja udaljenosti mogao prepoznati momak iz Teksasa.

— To bi bila dobra šala — reče Teksasčanin, okrene glavu, pogleda u Leeja i dobaci mu:

— Zašto prisluškujete? Ovo je privatni razgovor.

— Oprostite — reče Lee tiho.

— Nisam to mogao izbjeći. Žao

mi je što i ja ne mogu sudjelovati u vašoj šali. Posjedujem, naime, samo tri dolara. Da nije tako, volio bih vidjeti može li me taj Steve ustrijeliti kad ga ulovim kako vara u igri.

Sad se i niži, tamnokosi jahač okrenuo. Lice mu je bilo preplavaljeno i muževno. Oštar osmijeh prijede poput munje preko tog lica. Momak je zračio nečim divljim, smionim i neukrotivim. Lee je znao ljude te vrste. Takvi momci su uvijek spremni da iz puke obijesti i želje za borbom izazovu nekoga samo zato što im to pruža zadovoljstvo.

Vidiš, Les – nasmije se tamnokosi – ima još takvih kao što smo mi. Takvih koji pripadaju dobroj sorti. Priuštimo sebi malu šalu! Život ionako nije uvijek veseo. Postoje samo dvije mogućnosti: ili se pobjeđuje, ili se gubi. Krasna je ta velika igra što je život igra s nama! – mlađić zašuti i pažljivo pogleda Leeja. Zatim dodâ: – Idem, dakle, i zaigrat ću poštenu igru. Podiću ću ulog tako visoko da će svi promatrači u čudu gledati što se to događa. A ako uhvatim tog Stevea da vara, da se služi prljavim trikovima, tada ćete me vi zaštititi. Sa Stevom ću sam izaći na kraj.

Mlađić još jedanput pogleda Leeja, ljubazno mu se osmijehne i ode.

Njegov visoki prijatelj pristupi bliže Leeju.

– Teško je s Jesseom – reče. – On naprosto ne može živjeti bez šala. Čovjek kao što sam ja zadovoljan je kad ima dovoljno sunca i zraka, a Jesse uvijek mora buditi stršljenove udarajući u njihovo gnijezdo ili mora uzjahati tigra. Kad dobro raz-

mislim, čini mi se da sam se rodio samo zato da mogu paziti na tog gospodina Jessea Trafta. Podimo, dakle!

Les polako pode prema stolu za kartanje, za koji je Jesse upravo sjeo, i to na mjesto onog čovjeka kojeg su prije petnaest minuta ubili i već iznijeli iz saluna.

Lee se također približio stolu za kartanje, ali zaobilaznim putem, pokraj dva druga stola za kartanje. Usputno je zastajki-vao i promatrao igru.

Napokon zauzme mjesto za trećim stolom i počne pratiti igru. Lice mu je ostalo mirno, bezizračajno, no pažljivo je pratio i igrače i karte i ništa mu nije moglo izmaći.

Lijevo od njega sjedio je Jesse Traft a desno momak kojega su zvali Steve, visok, suhonjav, oštra pogleda, u tamnom odijelu profesionalnih kartaša koji žele da izgledaju kao džentlmeni.

Lee je znao da je Steve opasan, brz i hladan, da je vuk na dvije noge.

Steveovi partneri, ona dvojica što su maloprije onako pohvalno govorila o njemu i nudila se da će svjedočiti u njegovu korist, također su s njim sjedili za stolom. Jedan je Leeju okrenuo leđa a drugi mu je sjedio nasuprot. Teksašanin Lee stajao je iza tog drugog momka.

Uloge su dakle podijeljene i položaji zauzeti, pomisli Lee bijesno. Kratko-vrijeme posvetio je pažnju petom čovjeku za stolom.

Izgledao je kao nakupac goveda. Bio je pripit i jako se znojio. Vjerojatno maloprije nije prestao kartati, jer se bojao da

će ona trojica to smatrati uvredom.

Budući da je Lee nešto poslije prišao tom stolu, nije mogao vidjeti kako je Jesse Traft pokrenuo igru. Ali ulog na sredini stola bio je prilično debeo.

A onda Jesse Traft položi četiri dame na stol i pokupi čitav ulog.

Oho, pomisli Lee, to postaje veselo. Opazio je, naime, da je Steve bijesan. Oko stola se sada okupilo još više promatrača a idućih pola sata neprestano su pridolazili novi.

Dosad je sreća u igri bila promjenljiva. Ali sada Steve dijeli karte. Jesse Traft odmah odloži dvije karte i kupi dvije nove. I ostali igrači kupuju. Nakupac goveda iznenada izjavi da tu igru neće igrati, obriše znoj s lica i ispričavši se ustane.

Njegova stolica ostala je prazna.

U međuvremenu se hrpa novca na sredini stola povećala. Lee je smatrao da bi to moglo biti oko šest stotina dolara. A četvorica igrača još su povećavala uloge. Jesse Traft je nasmijan, oči mu sijevaju, osobito kad i ona druga dvojica igrača prestaju igrati i prepuštaju njemu i Steveu da dovrše igru.

— Mladiću — reče Steve Jesseu — izgubit ćete sav svoj novac! — pri tome ga oštro pogleda i doda: — No ja vas neću otjerati. Pokažite samo svoje blago!

Jesse Traft mu pokaže svoje karte, zaista vrlo loše karte. Dvije osmice, jednu devetku, jednu damu i jednog asa. To nisu karte kojima bi mogao išta dobiti, ne vrijede uloga ni od jednog dolara.

— Vi ste obični blefer, hoćete da me zastrašite i obmanete, a evo što ja imam u ruci! — Steve otvori karte i pokaže četiri desetke i jednog asa. Zatim ponovi tišim glasom, pokazujući zube: — Običan blefer!

Jesse Traft se nasmije i pogladi lijevom rukom po vratu.

— Ja imam dvije poštene osmice, a vi imate četiri nepoštene desetke — reče mirno. — Trefovu desetku upravo sam, naime, odložio, njen rub je tako lijepo zarezan da bi to čovjek mogao osjetiti i vrhom nožnog prsta, a sada je, eto, ta lijepa desetka kod vas, među kartama što ste ih položili na stol.

Jesse Traft izgovorio je sve to vrlo jasno, ali već nakon prvih njegovih riječi promatrači su se razbježali kao da je bure baruta eksplodiralo među njima.

Steve posegne rukom pod kaput, ali kad je mali pištolj »derringer«^{der} zasjao u njegovoj ruci, i Jesse Traft je držao svoj pištolj uperen u Stevea. On je obazriv i opalio je u Steveovu ruku koja drži pištolj.

No Lee Cumberland to ne vidi, jer netremice gleda u čovjeka pred sobom koji želi pomoći svom partneru Steveu i poseže za koltom.

Ali Lee je brži. Udari ga hrptom ruke upravo u onaj kut što ga tvore korijen vrata i ključna kost. Pogodi ga tako snažno da je osjetio kako je ključna kost pukla.

Čovjek ispusti kolt i zajaukne.

Igra je bila završena. Steve je stajao naslonjen na zid, skrivajući svoju krvavu ruku ispod pazuha. Čovjek ispred Leeja pao je sa stolca, a onaj drugi je pao licem na stol, jer ga je Jesse

uhvatio za kosu i već mu treći put nemilice spuštao lice na stol. Napokon ga je pustio i čovjek je ostao ležati na stolu.

— Dakle igra je završena — reče Jesse Traft smijući se i uzimajući novac sa stola. Mirno ga stavi u svoje džepove, a zatim reče Steveu: — Zaista mi je žao što je završilo tako neslavno. Pa kako ste mogli misliti, gospodine, da ću ja za ovim stolom, poput mog prethodnika, dopustiti da me najprije prevarite, a onda još i ubijete!

U tišini koja je nastala čulo se samo stenjanje dvojice ranjenih igrača, a onda mirni glas Teksašanina Lesa:

— Ta tko će dopustiti da mu varalica u igri zaprijeti koltom, kad igra tako pošteno kao ti, Jesse? Ja sam uistinu svjedok da nisi mogao postupiti drugačije. Čovjek ti je prijetio oružjem!

Ponovo nastane tišina koja je trajala nekoliko časaka. A onda Lee Cumberland reče:

— Zaista nije loše kad ovakvi momci kao što je ovaj ovdje posegnu za koltom. Čovjek onda ima opravdanje da ih sredi. Oni ne mogu dobivati na pošten način. Podimo, dakle!

I on polako pođe prema vratima. Pri tome je dobro pazio na ljude kod šanka, jer mu se činilo da će stati na stranu varalica. Les i Jesse promatrali su dotle ostale u salunu.

Lee stane uz vrata. Jesse izađe prvi a Les i Lee su ga slijedili idući natraške. Iza njih se začuje galama, ali ništa se ne dogodilo.

Njih trojica polako odšetaju do prvog ugla i tu se zaustave

na toplom poslijepodnevnom suncu.

— Sve je išlo kao podmazano — nasmije se Jesse Traft. — Zapravo, nadao sam se da će ljudi za šankom ustati u obranu svojih prijatelja igrača. Da sam smio pucati u one mnogobrojne boce i u zrcala, bilo bi još veselij! — Jesse pogleda Leeja, pokaže na svog visokog prijatelja i doda: — To je Lesly McLane, a ja sam Jesse Traft, gospodine. Bili ste zaista dobar drug u ovoj igri. Šteta, velika šteta što još prije večeri moramo napustiti ovaj dražesni gradić, jer bi nas inače čitavo udruženje igrača Dodge Cityja napalo. Članovi tog udruženja tijesno su povezani. Profesionalni igrači svih saluna udružili bi se i počeli hajku na nas i naše skalpove. No mi smo ionako htjeli u Kansas City, iako ni tamo ne idemo radi nečeg određenog i sigurno ćemo se ubrzo opet naći u kakvoj škakljivoj situaciji.

Jesse se ponovo nasmije pokazujući zube poput tigra.

I Lee se smiješio.

— Ja sam Lee Cumberland. Putujem u Laramie. Bilo mi je vrlo drago što sam vas upoznao.

— Radost je na našoj strani. Zaista je i nama bilo drago — promrmlja plavokosi Lesly McLane. — Podimo da negdje zajedno pojedemo dobar ručak, pa da onda krenemo. Do sutra u podne mogli bismo ipak ostat zajedno.

— Moram dati potkovati svoga konja i kupiti zalihe hrane — reče Lee i pogleda Jessea Trafta.

Ovaj se nasmiješi odobravajući.

— U redu, brate. No ti imaš vrlo malo dolara, a moji su džepovi puni puncati. Bila je to debela hrpa, onaj ulog nasred stola koji sam pokupio. Svakome od nas pripada više od dvije stotine dolara. Podimo, dakle!

I tako učiniše. Najprije odvedoše Leejeva konja kovaču a zatim podoše u trgovinu da kupe što im treba. Naposljetku svrate u restoran, dobro se najedu i bratski podijele dobitak na kartama.

Polu sata kasnije napuste grad. Krenuli su prema jugu, napravili polukrug i odjahali prema sjeveru. Oko ponoći su zapalili vatru u dolini između dva brežuljka, u blizini malog jezera na čijim su obalama rale vrbe.

VI

Dok su sjedjeli, pili vruću kavu i pušili, Lee upita:

— Što ćete vas dvojica u Kansas Cityju?

Jesse Traft se osmjehne, pun odvažnosti i želje za pustolovinama. Lesly McLane odgovori:

— Čudno vam je to. Mi više nismo sposobni da se latimo pravog posla. Samo želimo odjahati tamo i vidjeti što se događa: hoćemo da znamo je li Kansas City gori od drugih gradova. Hm... mogli bismo isto tako poći u Santa Fé ili bilo kamo. Otkad poznajem ovog nemirnog, borbenog pijetla, postao sam litalica, nomad bez stalnog mjesta boravka — osmjehne se, puhne u svoju limenu čašu, popije oprezno gutljaj vrele kave i pogleda Leeja Cumberlanda. — A što ćeš ti u Laramieju? — upita ga. — To ime zvuči kao melodija. Laramie! Laramie! To

zaista dobro zvuči. Neka imena zvuče kao da te mame ili kao da ti nešto obećavaju. Kao da možeš od njih očekivati nešto osobito. Hej, Lee, što tražiš baš u Laramieju?

Lee Cumberland se zagledao u vatru i nije znao da se njegovo mršavo lice čvrstih crta na jednom promijenilo, postalo tvrde i oštrije, odražavajući hladni bijes što je u njemu tinjao.

Jesse i Lesly promatrali su ga suzdržano.

Lee pljune u vatru, pa rukom prijeđe preko čela.

— Želim ubiti jednog čovjeka — reče mirno. — Za to imam najmanje tri dobra razloga. A i jedan bi bio dovoljan.

Druga dvojica su ga upitno pogledavala. Ponovo progovori Lesly:

— Je li taj čovjek kriv za brazgotinu na tvom čelu?

— Da. To je jedan od tri razloga — Leejevo lice je bilo hladno i nepristupačno.

— A kad ga ubiješ? — upita Lesly.

— Posjedovao sam veliki ranč — reče Lee. — Moj otac ga je podigao i ostavio meni. Ranč više ne postoji. Ali ja ću u Wyomingu podići novi. I ja ću poput moga oca podići ranč. A pet tisuća mojih goveda već se vjerovatno nalazi u Wyomingu. Čovjek kojega ću ubiti otjerao ih je tamo. No on nema kupoprodajni ugovor. A sva goveda nose pečat ranča Cumberland.

— To je sigurno drugi razlog — reče Lesly McLane.

— Da — kimne Lee, nasmiješi se, smota cigaretu i izvadi iz vatre žar da je zapali.

Les i Jesse nisu ga pitali za

treći razlog. Kao da su predosjećali da Lee ne bi htio govoriti o njemu.

Neko vrijeme je vladala tišina. Čulo se samo pucketanje drva.

Nakon nekog vremena Lesly McLane počeo je tiho pjevušiti:

— Laramie! U Laramie! Tamo sigurno ima lijepih djevojaka! U Laramie! — zašuti, pogleda svog prijatelja Jessea i upita ga: — Što misliš, junače? Hoćemo li mu se pridružiti? Kaže da ima pet tisuća goveda. Možda će trebati dva partnera. A Kansas City ne zvuči tako lijepo kao Laramie. Laramie! Jesse, pokušaj izgovoriti to ime! Upravo se topi u ustima.

— Odjašimo dakle u Laramie! — nasmije se Jesse. — Tamo gdje su muškarci još istinski divlji. Laramie! Istina je, Les, to zvuči dobro. Zašto već prije nismo mislili na to? Najedanput živo želim odjahati u Laramie. Hej, Lee Cumberlande! Kad ubiješ onog čovjeka, zar ćeš sam podizati svoj ranč? Ili ti je za to potrebno nekoliko dobrih kaubojica koji će paziti na tvojih pet tisuća goveda? — Jesse se nagne naprijed, preko vatre pogleda Leeja Cumberlanda i dodade: Ta upravo smo u Dodge Cityju vidjeli kako se dobro slažemo. Zaista smo divno surađivali, Lee Cumberlande. A da ja nisam tako nemiran duh, Lesly bi sigurno već počeo podizati ranč. Bit ću iskren: rado bih vidio kako ćeš napasti čovjeka koji ti je nanio takav ožiljak.

Jesse zašuti. Oba jahača su čekala da Lee odgovori.

— Možda neće biti jednostavno domoći se toga čovjeka — napokon će Lee. — Možda će on

uz pomoć svojih momaka pokušati da me spriječi u mojoj namjeri. Moglo bi se dogoditi da se nađete u velikoj neprilici podete li sa mnom u Laramie. A kad ste mrtvi, za vas više nema šanse!

— Ali isto tako možemo dobiti i pet tisuća goveda. Je li tako? A onda možemo u tom kraju, u kojem je paša još besplatna, podići krasne rančeve.

Jesse Traft se smješкао. Gorio je od želje da nešto poduzme. A Lesly McLane reče mirno:

— Ne možeš sam odjahati u veliki rat, čovječe! Ako čovjek kojega tražiš ima mnogo momaka, onda ne moraš biti odviše ponosan da prihvatiš pomoć koju ti nude dvije skitnice. Tri momka poput nas mogla bi mnogo učiniti ako su složna!

— Sigurno — potvrdi Lee. — Čovjek mora imati odrasle sinove ili vjerne prijatelje. Tada može mnogo postići. To vrijedi za vas kao i za mene. Sagrađimo dakle sebi rančeve! Ali u moju kavgu vi se nećete umiješati! Podimo dakle u Laramie, momci!

VII

Jahali su dva tjedna, a njihovim logorovanjima ni broja se ne zna.

Pred njima je bio široki trag velikog stada koje se kretalo prema sjeveru. Već su tri dana jahali po tom tragu, kadli jedne večeri u daljini, u nekoj udolini, ugledaše stado kako se odmara. Pod skupinom drveća bilo je logorište stada. Dvije vatre sjale su u mraku.

— Dolazimo upravo na večeru — nasmije se Jesse Traft. —

Nije taj kraj ni tako pust kako bi se moglo pomisliti. Eto, namjerili smo se na dobar lonac juhe!

Jahali su pokraj stada i približili se logoru.

U međuvremenu se potpuno smračilo. Samo se oko vatri širio krug svjetlosti. Trojica jahača opaze uz vatre sedam momaka. Bio je tu još i kuhar koji je pripremio večeru kao i dva čuvara stada te dječak koji se brinuo za konje, a možda i još jedan ili dva čovjeka.

Ljudi koji su sjedili oko vatre izgledali su mrzovoljno.

Jesse Traft vikne:

— Hej, ljudi, smijemo li sjahati i pojesti nešto kod vas? Ili ne volite goste?

Kuhar odgovori:

— Što se mene tiče, možete sjahati, ali ja to samo konstatiram i to ništa ne znači.

Njegov glas je odavao gorčinu. Valjda je to kuhar koji nikad ne odbija stranca, bar ne u ovakvoj divljoj preriji.

U jednim kolima s platnenim krovom gorjelo je svjetlo. Vidjelo se to kroz platno. Ogromna spodoba krene od kola prema vatri.

Taj čovjek je bio brijeg od mišića. Širok, kratka vrata, glave okrugle poput kugle, kose crvene i oštre poput četke.

Očito je bio neraspoložen i razdražljiv.

— Nosite se odavde! — dovikne trojici došljaka. — Nosite se do vraga! Ovo nije gostionica!

— Ne — uzvratila Jesse Traft mirno. — Nije to gostionica. Molimo uljudno da nam oprostite, gospodine. Pošto smo vas čuli i vidjeli, ionako više ne bismo htjeli sjesti uz vašu vatru.

Želimo vam dobru zabavu! Ljudi, imate vrlo oštrog gazdu! Velik je, jak i snažan kao brijeg!

Jesse okrene konja, a ogromni čovjek bijesno zariče:

— Pazi dobro što govoriš, bezobrazna krastačo! Ako dodem do tebe, nećeš više biti tako veselo!

Jesse smjesta okrene svoga konja. Njegova ruka udari po koltu tako jako da su to svi mogli čuti.

— Pa dodi onda, biče! Dodimo do mene!

Lee Cumberland i Lesly McLane tiho su kleli i pažljivo motrili što će se dalje zbiti.

Gorostas uz vatru nije se pomaknuo. Gledao je preko vatre u posjetioce. Momci iza njega podijelili su se u dvije skupine. Tri čovjeka stupe na stranu i gurnu ruke u džepove. Ostala četvorica stala su iza gorostasa. Nitko nije govorio. Samo su gledali u trojicu jahača i čekali zapovijed svoga predvodnika.

U tom času jedna vitka prilika side s najvećih kola. Stupi dva koraka naprijed. Lee, Jesse i Lesly shvate da to nije vitak mladić, nego djevojka u hlačama. Nije imala šešira i njezina kosa, svezana na zatiljku, sjala je na svjetlu vatre kao uglačani bakar.

Njezin glas bio je opor, gorak i pun prezira:

— Gospodihe Malone, moj otac je upravo umro. Vi sada nećete započeti kavgu s ovim strancima!

Rekla je to tako oporo da se moglo naslutiti koliko pati. Da je mogla, možda bi gorko zaplakala. Ali to sigurno ne smije ovdje, u ovom logoru.

Stupila je još nekoliko koraka

naprijed i tada se obratila trojici jahača koji su je nijemo i sa čuđenjem promatrali.

— Žao mi je — rekla je — što u ovom logoru nema gostoljubivosti. No sigurno nećete ništa izgubiti ako odjašete dalje. Ne bih htjela da ovdje nastane prepirka.

Okrenula se i pošla prema svojim kolima. Jesse Traft joj dovikne:

— Mi logorujemo u blizini. Ako vam ustreba pomoć, javite nam odmah.

Djevojka se ponovo zaustavi, ali prije nego što se okrenula i odgovorila, začuo se bijesni bas Burtu Malonea:

— Sad je dosta, vi skitnice! Ja ću vas ukrotiti!

I on ustane.

No Jesse podbode svoga konja i počne se udaljavati.

— Djevojka ne želi prepirke — vikao je preko ramena. Ona ne želi kavgu. Ali mi ćemo logorovati u blizini. Dođi, biće, da se ogriješ uz našu vatru!

Lee i Lesly pođu za prijateljem.

Pratio ih je Maloneov bijesni glas:

— Odjašite radije deset milja daleko prije nego što zapalite svoju vatru!

Trojica prijatelja ne odgovore. Pola milje dalje, u okrilju male šume podignu svoje šatore. U blizini je rominjao potočić. Lee se pobrine za konje, Lesly donese drva a Jesse pripremi jelo od oskudnih zaliha što su ih imali. Naposljetku stuca zrna kave na kamenu, baci ih u limenu posudu i prelije kipućom vodom.

— To nam je posljednja kava

— reče Leeju i Leslyju koji su upravo prišli vatri.

Šutke su pojeli palačinke i bizonove odreske. Na kraju su popili kavu. Kad su zapalili cigarete, Jesse reče:

— U onom logoru nešto nije u redu. O tom čovjekolikom majmunu Burtu Maloneu već sam čuo neke priče. Za vrijeme rata pripadao je gerilcima razbojnika Quantrilla. Mnogo zla je učinio. A sada glumi šefa momaka koji gone stado. To mi se ne sviđa. Jeste li čuli? Otac one divne djevojke je mrtav. Ona je sama i mora se pokoravati gorili Burtu. Do đavola! Zašto njezin otac nije unajmio nekoga drugog za predvodnika? Rado bih znao kako je taj čovjek umro. Od bolesti ili od neke rane...

Jesse zašuti i zagleda se prema logoru kraj kojega su malo prije prošli.

— Možda će nas Malone posjetiti — promrmlijao je Lesly. — Dovoljno glasno si ga pozvao, Jesse. Ako se s njim počneš tući šakama, izvući ćeš kraći kraj, on će te ubiti. Zaista mislim da na svijetu nema čovjeka koji bi se mogao šakama boriti s tim gospodinom Maloneom. Kladio bih se da jede sirovo meso i pije solnu kiselinu, a mjesto duhana za šmrkanje uzima barut. Što ćeš učiniti, Jesse, ako nas posjeti?

— Već ću nekako s njim izaći na kraj — nasmijao se Jesse, pogledao u Leeja i rekao mu: — Ti si dosad šutio. Nisi ništa rekao. Hej, a što ako je djevojka u nevolji? Taj momak će je prije ili kasnije prevariti. Zadržat će stado za sebe i prodati ga za svoj račun. A treba misliti i na to da je djevojka bez zaštite kraj

takvog momka u velikoj opasnosti. Do vraga, Lee, zar te to nimalo ne dira?

Lee ne odgovori odmah. Tupo je gledao u vatru. Onda reče:

— Prije kratkog vremena shvatio sam da djevojke i žene nisu uvijek onakve kakvima ih smatramo. U većini slučajeva one se dobro snalaze. No vidjet ćemo...

On ustane, pođe do svog zavežljaja i prostre pokrivače ispod jednog drveta. I druga dvojica to učine. Legli su a vatra je dogorijevala. Žar se poput velikog crvenog oka vidio u noći.

Iznenada sva trojica poskoče.

Netko se približavao logoru. Čulo se kako brze noge šušajući prolaze kroz travu. Neka grana se slomila. Čulo se i kako djevojka dašće, a zatim se njezina vitka prilika pojavila iz grmlja.

— Hej, logore! — glas joj je bio tih i nesiguran, jer pri slabom svjetlu vatre nikoga nije vidjela.

— Dodite samo, gospodice! — čuo se Jesseov glas.

Djevojka se približi i brzo obide vatru.

— Uzmite pokrivač! — reče joj Jesse. — Sjednite i naslonite se na drvo! Pa vi dršćete! Jeste li bolesni ili je to od straha? Ne morate se bojati! Ovdje ste u sigurnosti.

Djevojka sjedne. Bila je na kraju snaga. Lee, Les i Jesse ustanu i primaknu joj se. Kad je počela govoriti, glas joj je zvučao bespomoćno.

— Moram vas moliti za pomoć. Moj otac je mrtav i ja sam sada sama. Burt Malone je nitkov. Prije jedan sat razoružao je onih nekoliko poštenih jahača.

Meni je jučer rekao da će se brinuti za moju sreću ako budem ljubazna prema njemu. Htjela bih što prije otići odavde. Bojim se. A otac mi mrtav leži u mojim kolima.

Glas ju je izdao. Stala je tiho plakati.

Pustili su je da se isplače, a onda je Lee Cumberland rekao:

— Gospodice, ovdje kod nas ste sigurni. Dovoljno smo snažni da odbijemo Malonea i njegove momke. Ne morate bježati odavde. Ali bilo bi dobro da nam ispričate sve o sebi od početka. Ovdje ste u društvu džentlmena koji neće trpjeti da vam itko učini nešto nažao.

— Tako je — potvrdi Lesly McLane.

— Molim vas, budite mirni i ispričajte nam sve o svojim brigama — doda Jesse.

— Hvala vam — odgovori djevojka tiho. — Hvala, ali ja ne želim da se zbog mene borite. Htjela bih samo doći do nekog mjesta iz kojeg bih mogla otputovati prema istoku poštanskim kolima. Radije ću se svega odreći nego da ljudi zbog mene ulaze u borbu i ginu.

— Za razbojнике kakav je Malone neće biti šteta — reče Jesse Traft.

— Dolazite li s istoka? — upita Lee.

— Iz Kentuckyja. Mom ocu je tamo postalo pretijesno. Prodali smo sve, otišli u Abilene i tamo kupili dvije tisuće odabranih goveda. Moj brat je već prije odjahao u Wyoming da kupi dobar komad zemlje za ispašu i veliki ranč. Vijesti od njega stigle su do nas u Abilene. Smjestili smo sa stadom krenuli na put. Na žalost, nismo imali do-

voljno goniča, jer goniči nerado zimi ostaju u Wyomingu. Radije odjašu prema jugu, kako bi idućeg proljeća prva stada mogli potjerati u Kansas. Ipak smo našli nekoliko ljudi. Moj otac je namjestio Malonea na preporuku nekog trgovca stokom, ali taj trgovac je vjerojatno i sam bio nitkov. U početku je bilo dobro. Malone je poštovao moga oca. Ali što smo duže putovali, Malone je postajao sve gori. Počeo je i mene progoniti. Jednom sam ga uhvatila kako se šulja kroz grmlje da me promatra dok se budem kupala. Istukao je sve naše momke koji nisu došli zajedno s njim. Jednog dana su dvojica naših jahača odjahala. On ih je slijedio s jednim od svojih ljudi, a poslije su doveli samo njihove konje! – djevojka je načas zastala, a onda nastavila: – Malone je ubrzo prestao mariti za želje moga oca. Činio je ono što je sam želio. Moj otac ga je htio otpustiti, a on mu se smijao u lice. Kad je otac posegnuo za oružjem, Malone ga je udario i oborio.

– Od čega je vaš otac umro?
– upita Jesse.

– Prije dva dana morali smo tjerati stado kroz dugački klanac. Tamo su nas napali Indijanci skriveni iza stijena. Ranili su mog oca. Naš kuhar i ja odnijeli smo ga u kola. Malone se za nas više nije brinuo. Idućeg dana naredio je da se stado tjera dalje prema sjeveru, a ja nisam smjela zaostati sa svojim teško ranjenim ocem, jer bi nas ponovo napali Indijanci. Bilo je samo nekoliko njihovih ratnika, ali nas nisu ispuštali iz vida. Moj otac je umro prije nego što ste vi došli do našeg logora.

Strelica je ostala u njegovu tijelu, jer se nije dala izvaditi. Prije dva sata htjeli su se iskrasti iz našeg logora momci koji se ne slažu s Maloneom. Možda su htjeli poći k vama. Ali Malone i njegovi prijatelji bili su na oprezu i razoružali su ih. U tom metežu pobjegla sam iz logora. No sigurno neće potrajati dugo i Malone će to zamijetiti. Vidjet će da me više nema u mojim kolima.

Djevojka ponovo stane tiho plakati. Lesly McLane tiho zazviždi.

Jesse Traft reče:

– Maloneova debela lubanja neće biti tvrda kao olovna kugla. Metak se od nje neće odbiti.

Lee Cumberland se obrati djevojci:

– Rekli ste da je Malone najprije poštovao vašeg oca, a poslije ga je prestao uvažavati. Kada je to počelo?

– Prije desetak dana. Tada je neki stranac došao u naš logor. Očito je poznavao Malonea. Nešto vrijeme su razgovarali podalje od logora. Idućeg jutra stranac je odjahao prema sjeveru. Od toga časa Malone se ponašao kao da je on vlasnik stada. Jedanput, kad smo bili na putu, došao je do mojih kola i htio se popeti k meni. Udarila sam ga bičem, a on je bijesno opsovao i rekao da će doći vrijeme kad ću pred njim četvoronoške puzati, jer me samo on može zaštititi. Oh, ja se bojim! Otac bi mi, da me može čuti, sigurno oprostio što sam pobjegla prije nego što su ga pokopali.

– Vi niste pobjegli, gospodiце, vi ste došli zatražiti pomoć – reče Lee.

– Zovem se Hester Lombard
– kroz suze izusti djevojka.

– Kakav je bio onaj stranac
što je došao k Maloneu? – upi-
ta Lesly McLane.

Djevojka se zamisli.

– Bio je niska rasta, krivih
nogu, živahan, s orlovskim no-
som. Nosio je kožnatu košulju a
jahao je na šarcu koji je kao žig
nosio na bedru veliko slovo C.

Djevojka zašuti. Lice Leeja
Cumberlanda se smrači.

– Taj žig poznajem – reče
Lee – a i jahač mi je poznat. Vi
kažete, gospodice Hester, da je
vaš brat u Wyomingu kupio pa-
šnjak. Gdje?

– Pedesetak milja zapadno
od Laramieja. U velikoj dolini
koju rijeka dijeli na dvije goto-
vo jednake polovice. To je više
od deset tisuća jutara pašnjaka.
Vlada je tu zemlju prodala vrlo
jeftino, jer želi unaprijediti uz-
goj stoke u Wyomingu, a mi
smo tako reći prvi uzgajivači
koji dovode stoku u taj kraj. Za
nekoliko godina cijena zemlje
bit će mnogostruko viša. Moj
brat nam je pisao u Abilene da
je druga polovica prodana ne-
kom Nathanu Brittu. No on još
nije stigao tamo.

– Tako je to, dakle – reče
Lee oštro. – Izgleda gotovo kao
čudo, ali nije čudo! Jer ovo je
put u Laramie. Znao sam da ću
uskoro naići na prave tragove.
Gospodice Hester, vi ćete ostati
u našem logoru dok ne dođemo
po vas! Prijatelji, mislim da će
biti najbolje da uzjašemo konje
i podemo da porazgovaramo s
tim Burtom Maloneom.

Leejeve riječi bile su tvrde,
odlučne. Hester Lombard i ne-
hotice zadrži dah. Ali ona tako-
đer ustane kad su Jesse i Lesly

skočili na noge da dovedu ko-
nje.

– Ja neću da se zbog mene
borite – poviče Hester zdvojno.

– Želim samo da me dovedete
do mjesta gdje ću biti sigurna,
gdje neću strepiti od Malonea.

– Vi već jeste sigurni, Hester

– reče Lee. – A borba se neće
voditi zbog vas. Ja putujem zato
da ubijem čovjeka koji se zove
Nathan Britt. On je otjerao mo-
ju stoku i rekao mojoj ženi da
sam mrtav. A onaj mali čovjek
u kožnatoj košulji koji je na šar-
cu dojahao k Maloneu dobro
mi je poznat. To je bio predvo-
dnik Nathana Britta i zove se
Short Jack Smiling. Šarca na
kojem je dojahao svojom sam
rukom žigosao prije šest godi-
na.

Lesly MacLane, Lee Cumber-
land i Jesse Traft uzjašu i uda-
lje se na svojim konjima.

Hester Lombard, uplašena,
ostala je u logoru.

Ponovo se umotala u pokri-
vač i dršćući naslonila se na
stablo. Njezin strah je postojao
sve veći.

VIII

U međuvremenu su se Lee,
Les i Jesse neopazice došuljali
do one strane susjednog logora
koja je bila zaklonjena od vatre.
Provirivali su ispod kola i mo-
trili logor.

Uz vatru opaze gorostasnog
Burta Malonea. To živo brdo
sazdano od samih mišića pilo je
nešto iz boce a onda je odbaci-
lo. Digao se i zaputio prema ve-
ćim kolima. Prije nego što će u
njih ući, zastane, dozivajući is-
pod glasa:

– Hej, djevojko! Izadi malo!
Htio bih još danas razgovarati

s tobom o nama dvojma. Izadi, Hester, prije nego što ja dođem po tebe!

Njegov glas je bio tih, ali pun pomame. Oko logora, gdje su ljudi ležali na svojim pokrivačima, čulo se tiho kretanje.

Malonea su dakle čuli u logoru. A li on se na to nije obazirao, već je naglim pokretom odgurnuo grubo platno koje je zatvaralo kola.

— Ta, dodi već jednom, djevojko! Kad god pijem viski, čeznem za veselim društvom.

Upravo kad je htio pogledati u kola, opazi kraj sebe sjenu koja je izronila iz mraka. U isti čas začuje prezrive riječi. Bile su to riječi Jessea Trafta:

— Ti si svinja, Malone!

Gorostas se naglo okrene i posegne za svojim koltom.

No Jesse Traft bio je brži. On tri puta opali i Malone zatetura i padne. U međuvremenu su se svi u logoru probudili i skočili na noge.

Leejev glas se začuje tako glasno da je odzvanjao logorom:

— Hej, ljudi, odlučite se! Gospodica Lombard nas je molila da joj pomognemo.

Nekoliko časaka potrajala je tišina. Tri čovjeka čučnu i jedan od njih vikne:

— Mi nismo s njima! Mi nemamo oružja!

No četiri druga čovjeka šutke su stajala po strani. Ispod kola za kuhanje promoli glavu kuhar i poviče hrapavim glasom:

— Konačno je došlo nekoliko ljudi koji će vam pokazati kako s vama treba postupati, kućkine sinovi! Kad bih samo imao svoju sačmaricu!

Sa strane, gdje je počivalo

stado, začuje se brzi topot konja. Približivali su se čuvari stada.

Jesse Traft pride Maloneovu tijelu. I Lee Cumberland i Lesly McLane stupe naprijed, pred kola iza kojih su se bili zaklonili.

— Malone je mrtav! — poviče Jesse. — Nastavite njegovo djelo ako želite da ga slijedite u smrt!

Ona četvorica počnu kleti. Razdvoje se i dvojica stanu s desne a dvojica s lijeve strane vatre.

— Pobit ćemo vas i baciti u vatru! — urlao je jedan od njih.

Sva četvorica već su držala koltove u rukama.

Nastala je žestoka pucnjava.

A zatim je utihnula.

Netko je stenjao.

Onda ponovo zavlada tišina. Dva čuvara stada dojašu bliže vatri.

— Malone, što je to? — upita jedan od njih.

— Nestanite, kućkine sinovi! Malone je mrtav! Mrtvi su i vaši prijatelji koji su bili uz njega! — doviknuo im je kuhar.

Oba jahača počnu žestoko kleti, okrenu konje i pobjegnu u noć. Nitko za njima nije opalio metak.

Lee Cumberland klečao je jednom nogom na zemlji i opipavao ranu na ruci gdje ga je okrnulo tane. Ali to je bila samo ogrebotina. Ogledao se i spazio Leslyja, Lesly se naslonio na kotač jednih kola. U desnoj ruci držao je kolt a lijevom je opipavao svoj krvavi obraz.

Jesse Traft stupi naprijed. Njega tane nije ni okrnulo.

— Sada se možete ponovo naoružati — reče ljudima koji

nisu sudjelovali u borbi. — A ja ću poći po djevojku. Bilo bi dobro da prije toga uklonite mrtve.

Jesse se okrene. Iz mraka se pojavi još jedan jahač i uputi se prema logoru. To je bio momak koji se brinuo o konjima u logoru.

— Oh, što je to? — zastenje mladić vidjevši mrtva tijela na tlu.

— To je bila bitka revolverima — čuo se kuharov glas. — Upravo smo se oslobodili Malonea i njegovih revolveraša. Stado ponovo pripada djevojci. Ti se samo vrati svojim konjima, Jerry!

Kad su Jesse Traft i Hester Lombard stigli u logor, žrtve borbe bile su već uklonjene.

Hesterino lice bilo je blijedo. Čula je pucjavu i viku ljudi koji su se borili.

Jesse Traft se okrene Leeju Cumberlandu i pogleda ga. I Lesly McLane je promatrao Leeja.

Lee kimne i obrati se djevojci:

— Malo nas je — reče. — Bojim se da ćemo morati jedna od triju kola napustiti jer inače nećemo imati dovoljno goniča. Svi mi imamo isti cilj, gospodice Hester, jer ja i moji prijatelji također želimo stići u onu dolinu u koju su otišli vaš brat i Nathan Britt.

— Vi ćete nam dakle pomoći da stado dovedemo do cilja? — prekine ga djevojka s olakšanjem, još gotovo ne vjerujući.

Gledala ga je u odsjaju vatre i spoznala da je to tvrd i ogorčen čovjek muževna izgleda, ali hladan i neveseo.

— Da — odgovori Lee — dovest ćemo to stado u Laramie. A

vi, gospodice, trebalo bi da još malo spavate.

Ona poslušno sagne glavu i pode prema svojim kolima. Zaišta joj je bio potreban san. Osjećala je da bi se, ako ne legne, mogla srušiti.

Dva sata kasnije pokopali su Lombarda. Ostale mrtve pokopali su na drugoj strani šumice.

Djevojka je samo malo plakala. Nijemo je stajala nad grobom svoga oca.

Muškarci zatim uzjašu konje i vrate se k stadu. Kuhar se uspne u svoja kola. Prije nego što je Hester pošla prema svojim kolima, kojima je sama upravljala, pogleda još jedanput dasku što je postavljena nad očevim grobom:

JOHN LOMBARD

1810 — 1865.

Djevojka obriše oči. Zatim pogleda prijeko, prema stadu koje su jahači upravo pripremali za put.

Čula je oštar povik Leeja Cumberlanda:

— Hej, momci, gonite ih! Gonite ih u Laramie! U Laramie, momci!

IX

Gonjenje stada u Laramie proteklo je bez većih teškoća. Dakalo, malobrojnim momcima nije bilo lako s velikim stadom. Doživjeli su nekoliko stampeda: preplašena stoka stala je bježati uz zaglušnu buku. Prilikom prelaženja preko South Platte izgubili su nekoliko desetaka goveda, a nekoliko dana lila je kiša, tako da su bili mokri do kože. Ali nije bilo Indijanaca, nije bilo bijelih razbojnika, takozvanih stampedora. Osim što je gonjenje stada

zahtijevalo mnogo napora, većih nevolja nije bilo.

Pa ipak, ljudi su bili iscrpljeni, poderaani i većinom mrzovoljni. No tome je bilo krivo loše vrijeme.

Iznenada se vrijeme popravilo. Razvedrilo se. Iako se listopad približavao kraju, uslijedilo je još nekoliko toplih dana. Samo pred jutro bilo je hladno.

Jednog dana iznad brežuljaka Medicine Bow Rangea ugledaju vrh Medicine Peaka kako se diže prema nebu. Desno pred njima ni deset milja daleko, leži Laramie. A lijevo pred njima, negdje među velikim bregovima, smjestila se ona ogromna dolina u kojoj su Lombardovi, u susjedstvu Nathana Britta, kupili zemlju.

Toga dana Lee je naredio da se stado rano zaustavi.

Smjestili su se u dobrom logorištu, u udolini u kojoj nije bilo teško držati stado na okupu, a obližnja šumica uz potok osiguravala je dovoljno drva.

Poslije jela Lee osedla dobro konja i reče:

— Ja ću odjahati u Laramie da ga malo upoznam. Ako se do sutra ujutro ne vratim, tjerajte stado polako dalje prema brdima. Kad se opet sastanemo, znat ću kojim putem valja krenuti u dolinu. Do viđenja!

Već je htio podbosti konja, ali ga Jesse Traft zaustavi riječima:

— Ti dakle sam želiš poći u obračun. A što ako te tvoj prijatelj Britt slučajno...

— Vi ćete paziti na stado! Budući da ga se Malone nije mogao domoći, Britt će poslati drugog razbojnika, kako se nije-dan drugi uzgajač stoke ne bi

mogao naseliti u njegovu susjedstvu. Vi samo dobro pazite na stado. Za sebe ću se sam pobrinuti!

Lee odjaše iz logora.

Djevojka i muškarci koji su sjedili uz vatru dugo su gledali za njim.

— Tvrd je — promrmlja djevojka žalosno.

— I ponosan — doda Lesly McLane. — Tako je ponosan da svoju osvetu želi izvesti sam. No to mu neće uspjeti, ako me instinkt ne vara. Doći će dan kad će Jessea i mene i te kako trebati. A tada nas neće morati mnogo moliti.

X

Već je pala noć kad je Lee Cumberland prešao preko mosta od balvana i uskoro zatim ušao u glavnu ulicu.

U pokrajinskom uredu je još gorjelo svjetlo. Lee sjaše i pokuca na vrata. Nije čekao da ga pozovu unutra, već je polako ušao.

Za starim pisaćim stolom sjedio je mršav čovjek koji je nešto ucrtavao u geografsku kartu. Jednim pogledom je Lee spoznao da se taj čovjek zaista razumije u posao koji radi.

Čovjek oprezno pogleda Leeja i reče:

— Ured je sada zatvoren, a otvara se sutra u osam sati. Što ja ovdje sjedim i radim, to je moja privatna stvar. Ovu kartu pravim sebi za veselje.

— Bit će izvrsna karta — kimne Lee — a ja bih vas samo molio da mi date malu obavijest. John Lombard kupio je pedeset milja zapadno od grada pola doline, je li tako?

Leejevo pitanje bilo je ljubazno, ali je opazio da se pokrajn-

ski službenik malo trgnuo. Zatim je čovjek kimnuo i pokazao na karti jedno mjesto.

— Da, ta dolina je ovdje, a ovo je Laramie. Morate jahati ovim putem da dođete do Lombarda. Posjetio sam ga prije pet dana. Podigao je dvije drvene kolibe i nekoliko torova. Rekao mi je da njegov otac treba da uskoro stigne s velikim stadom. A već je i vrijeme da dođe, čini mi se.

Čovjek ponovo oprezno pogleda Leeja. Svoje posljednje riječi je naglasio.

— Zašto mislite da je već vrijeme za to? — upita Lee.

— Jer će inače kupovna cijena biti mnogo viša — rastumači čovjek, pucketajući pri tome prstima. — Vlada je ove godine tu i tamo prodala poneki komad zemlje za ispašu po smiješno niskoj cijeni, samo da se uzgoj goveda unaprijedi. Vlada želi da ovdje naseli mnogo rančera i da u ovu zemlju dovedu velika stada. Do današnjeg dana nemamo dovoljno goveda u Wyomingu. Stoga je u svaki kupoprodajni ugovor za zemlju unesena klauzula da stada moraju biti na paši prije nego što padne prvi snijeg. Inače kupnja zemlje postaje nevažeća. U tom slučaju će se drugim ljudima pružiti prilika da dovedu svoja stada u ove krajeve.

— Hm, hm — čudio se Lee — to je okrutno, vrlo strogo!

Cinovnik potvrdi:

— Imate pravo, zaista je to strogo. Ali ta odredba je jedino sredstvo da se izbjegnu špekulacije, da se onemoguće špekulanti. Lombardov susjed Nathan Britt već je doveo goveda na svoj posjed. I već je zatražio pravo da kupi Lombardovu

zemlju ako ovaj ne bi na vrijeme dotjerao goveda. Zbog toga sam rekao da je krajnje vrijeme da Lombardov otac stigne sa svojim stadom.

— Stado je već stiglo — reče Lee. — Htio bih na vašoj karti pogledati gdje leži Lombardov ranč.

Lee se nagne nad kartu. Nekoliko časaka ju je proučavao. Tražio je put za stado koji bi omogućio da stignu u dolinu a da pri tome ne prijeđu preko zemljišta Nathana Britta. Zapamtio je sve markacije. Pokrajinski komesar ga je sve to vrijeme pažljivo promatrao, a zatim reče:

— Dobro, gospodine, doći ću uskoro u dolinu da se osvjedočim da su Lombardova goveda na paši. A gdje je sada vaše stado? I kojim putem ćete ga tjerati?

— Izabrat ću put koji se ne da lako zatvoriti — osmjehne se Lee i dotakne rub šešira na pozdrav. Pođe prema vratima, ali se zaustavi i upita preko ramena: — Je li Nathan Britt slučajno u gradu?

— Poznajete li ga? A kako se vi zovete, gospodine? — upita komesar.

— Poznajem ga samo letimično — odgovori Lee, a drugo pitanje kao da i nije čuo.

— Gospodin Britt nije u gradu — reče čovjek za pisaćim stolom. — Kako ste rekli da se zovete?

Lee Cumberland se ponovo osmjehne. Ne odgovori, već upita:

— Je li Nathan Britt doveo i svoju mladu ženu na ranč?

Da, no ona je sada u Laramieju i kupuje naveliko. Stanuje u

hotelu »K zlatnom biku«. Do vrata, zar mi već jedanput nećete reći svoje ime, gospodine?

— Ne danas! Prije toga bih htio iznenaditi svog dobrog i dragog prijatelja Nathana Britta.

Lee napusti ured, uzjaše konja i krene dalje.

Pred hotelom »K zlatnom biku« sjaše, dovede konja do grede i priveže ga. Zatim šeširom pažljivo strese prašinu s odjeće. Zamišljeno protare rukom neobrijano lice.

Uspravi se i energično uđe.

Zatraži sobu i upiše svoje ime u knjigu gostiju. Dok je pisao, vidio je iznad svoga imena: gospođa Maureen Britt. Tako je tamo stajalo, crno na bijelom. Lee prepozna rukopis svoje bivše žene. Zapamti broj njezine sobe. Kad je odložio pero, vidjelo se kako mu podrhtava brada. Teško proguta slinu i pođe prema stepenicama.

— Nemate prtljage? — upita recepcionar.

— Moj konj stoji pred ulazom, doveo sam stado za Lombardov ranč. Pa da, moram još unijeti svoj pribor.

Izađe, začas se vrati i uzme ključ svoje sobe. Portir samo dignе glavu a onda nastavi čitati novine.

Lee polako pođe uz stepenice. Nije žurio. Činilo mu se da ništa ne osjeća. Bilo mu je čudno što ne može mrziti Maureen.

Pred sobom broj šest zastane i uhvati kvaku. Dvoumio je da li da pokuca. U tom času začuje iznutra melodiozni Maureenin smijeh. Dobro je znao taj smijeh što mami, što čovjeku može oduzeti pamet. Lee je u mislima već vidio zavodljive usne, blista-

ve zube, nosnice koje podrhtavaju i sjajne tamne oči koje mnogo obećavaju.

Maureen je uvijek bila zamamna i poželjna.

Osim njezina smijeha čuo se glas nekog muškarca. Lee naglo otvori vrata i uđe u sobu. Maureen je sjedila u naslonjaču. Iza nje je stajao čovjek u tamnom, besprijekornom odijelu i ljubio je u rame. Njezina ruka bila je u njegovoj tamnoj kosi. Pri tome se smijala svojim posebnim smijehom.

Ona najednom ugleda Leeja na vratima. Smijeh joj se prekinuo i zanijemjela je. Usta su joj ostala otvorena a u očima joj se vidjelo zaprepaštenje.

— Ne! Ne! Ne! — povikala je prodornim glasom. — Ne! — ispružila je ruku kao da se želi obraniti.

Ali čovjek iza nje naglo skoči, stane pred Leeja i promrsi bijesno:

— Kučkin sine! To će te skupo stajati!

Podlim udarcem htio je da Leeja pogodi u donji dio tijela. Ali Lee se okrene i primi udarac bokom. Istodobno pogodi čovjeka s desne strane u bradu a s lijeve čitavom snagom u želudac.

Zatim izbjegne teški udarac koji mu je protivnik htio zadati ispruženom rukom, a sam još jedanput pogodi njegov trbuh. Ponovo izbjegne teški udarac, a kad je opet zamahnuo, udari laktom protivnika u vrat i ovaj zatetura. Uhvati ga zatim za kosu, prisili da se sagne i pridigne njegovo koljeno.

Čovjek više nije bio sposoban da se bori. Lee ga odvuče do vrata, otvori ih i gurne čovjeka

u hodnik. Ovaj se ponovo htio okomiti na njega, ali ga Lee teškim udarcima odgura do stepenica i zatim ga još jednom udari odozdo u bradu. Čovjek se načas osovi na pete, a zatim se skotrlja niz stepenice.

Lee se vrati u sobu. Bio je zadihani. Zglobovi na prstima su mu krvarili. Zatvori vrata i nasloni se na njih. Čuo je kako dolje recepcionar viče, ali nije za to mario. Zagledao se u Maureen, koja je još sjedila u naslonjaču.

— Zaista ne zavidim Nathanu Brittu na tebi — reče gorko. — No to ne mijenja činjenicu da si ti sada udana za dva čovjeka. Ali čini se da ti to nije dovoljno. Mislim da ti nisi mnogo vrijedila ni onda kad smo...

— Što hoćeš? Rekli su mi da si mrtav! Britt se pred sucem zakleo da si poginuo! Što hoćeš, Lee? Bolje bi bilo da se pobrineš za svoju kožu. Ako ostaneš duže od deset minuta u ovom gradu, Sidney Lancaster će se domoći tvoje kože i objesiti je na vrata staje. Pretukao si Sidneyja Lancastera, a ovaj grad je njegov. Ako samo makne malim prstom, natjerat će na tebe bar dva tuceta revolveraša najgore vrste. Nestani što prije, Lee! I nemoj se nikada vratiti, jer će inače i Nathan Britt poći u lov na tebe!

Govorila je prodornim glasom, gotovo je vikala, a lice joj je bilo iskrivljeno od bijesa i straha.

Lee se gorko osmježivao.

— Od tebe neću ništa, jer si sama izabrala svoj put. Ali budući da sam kod tebe našao toga čovjeka, ne možeš mi više pričati da si nekada bila vjerna

i dobra žena. Ne vrijediš ti ništa, Maureen! Ama baš ništa!

Ona ga je ukočeno gledala.

— Tebe sam uistinu voljela, Lee, a svi me muškarci progone. Ja...

— Pustimo to. Došao sam za vama u Wyoming jedino zato da dobijem ono što mi pripada. Nathan Britt morat će se zadovoljiti samo tobom. A goveda koja nose moj žig i novac kojim si u moje ime upravljala, to će mi morati vratiti. Hoću samo svoje vlasništvo! Tebe više neću.

On pride stolu na kojem je bila njezina torbica. Otvori je, istrese sve što je u njoj bilo i nađe čekovnu knjižicu. Na poledini uveza bilo je uredno zapisano sve što se ticalo stanja računa.

Njezin čekovni račun iznosio je oko sedamnaest tisuća dolara. To je bilo malo, jer kad je Lee Cumberland pošao u rat, ostavio je svojoj mladoj ženi gotovinu veću od trideset tisuća dolara.

Našao je pero i ispunio ček na cjelokupnu svotu.

— Evo — reče joj — potpiši taj ček. Ti si ovdje u barici mojim novcem otvorila račun na svoje ime, ali moj novac ti ne pripada.

— Neću potpisati ček! — viknula je ogorčeno a iz očiju su joj sijevali bijes i mržnja.

— Ti ćeš to ipak učiniti — reče Lee. — Ja mogu tvoj drugi brak proglasiti nevažećim. Mogu učiniti još štošta drugo. Nathan Britt me mrzi, jer je htio da postaneš njegova. Ali ma koliko da me mrzi, vjerovat će mi kad mu ispričam da sam te ovdje našao s tim Sidneyjem Lancasterom. Tvoj muž će te bičem istjerati odavde. Možeš dakle birati!

Njegov glas je bio tvrd. Vidio je kako se Maureen trese.

— Sidney Lancaster će te dati ubiti — siktala je. — Ako pobjegneš od njegovih ljudi, progonit će te. I Nathan će te progoniti kad sazna...

— Dosta! — odsiječe Lee i pođe prema vratima. — Zadrži moj novac. Potražiti ću suca i podnijeti prijavu. Konto će se blokirati. Bit će to divna sudska rasprava.

Ruka mu je već bila na kvaki, kad Maureen poviče:

— Čekaj, Lee! Ne želim sudsku raspravu. Potpisat ću ti ček, ali mi moraš dati riječ da me ni u što više nećeš uvlačiti!

— S tobom ću raskrstiti čim mi vratiš ostatak mog imetka. Po svoja goveda idem k Nathanu Brittu. A s kojim ćeš ga muškarcima varati, to mi je svejedno.

Maureen sjedne za stol i potpiše ček. Lee ga uzme. Još jedanput su stajali jedno nasuprot drugom, sasvim blizu.

Iznenada se Maureen nasmije, hladno, puna mržnje.

— Nećeš ti ostati ovdje ni tri dana! Dobio si samo prvu rundu. Možda nije trebalo da potpišem ček.

— Već ću se snaći — reče Lee polazeći prema vratima. — Ti ne znaš da svakome tko me napadne mogu prirediti pakao.

— Znam ja to. Inače ne bih potpisala ček. Moram voditi računa o tome da ćeš ostati na životu dovoljno dugo da me ovdje onemogućiš. Proglasi li se, naime, moj brak s Nathanom Brittom nevažećim, ne mogu postati njegova nasljednica ako mu se što dogodi.

— Možda ne bi trebalo da

održim obećanje. Možda bih ipak morao prijaviti taj dvostruki brak — promrmlja Lee.

— Dao si mi riječ, Cumberlande!

Lee je vrtio glavom. Čudilo ga je i užasavalo što je ta pokvarena žena nekada nosila njegovo ime.

On otvori vrata i izađe iz sobe. Njezin raskalašeni smijeh pratio ga je niz stepenice. Receptcionar ga je dočekao ostrim riječima:

— Vi ste gospodina Lancastera bacili niz stepenice! On posjeduje zadužnice za ovaj hotel! Gospodine, ovdje ne možete stanovati!

Lee se samo smješкао i napustio hotel bez riječi.

Njegov konj je još stajao vezan za gredu. Na ulici je sada bilo mirnije. Samo su se pred salunima vidjeli neki ljudi.

Kad se Lee provukao ispod grede i odriješio uzde svoga konja, pristupi mu mršav čovjek koji je dotad bio skriven u udubini zida neke kuće.

U svjetlu hotelske svjetiljke zasja šerifska zvijezda. Lee je promatrao malog, mršavog čovjeka koji je već zašao u godine.

— Samo čas, gospodine! — reče šerif, stavi lijevu ruku na gredu, nagne se naprijed i pogleda Leeja koji je stajao uz svoj konja.

— Što želite? — upita Lee.

— Ja sam šerif ovoga grada. Zovem se Tate Lamp, ako vam to nešto znači.

— O, to ime mi kazuje mnogo — odgovori Lee.

O Tateu Lampu Lee je čuo mnogo. Stoga je jedva mogao vjerovati da je to tako sitan čov-

jek. Tate Lamp je na Zapadu i Sjeverozapadu postao gotovo legenda.

A sada je šerif u Laramieu!

— Vi ste Sidneyja Lancestera dobro udesili, gospodine. Ako što brže odjašete iz grada, ostat ćete vjerojatno živi. Ja vas ne mogu neprestano zaštićivati. Moram obavljati još mnogo drugih poslova. Napustite grad prije nego što vas snađe nesreća.

— Vi dakle ne želite da ostanem u gradu?

— Želim vas samo upozoriti da je ovo divlji grad, a ja sam samo mali šerif. Ovdje sam prilično osamljen, znate. Čovjek kojeg ste isprebijali jedva me podnosi.

— Ali vi se još ponosite svojim imenom borca, šerife, nije li tako?

— Mogu se ja još dobro boriti. Ali kakva korist od toga ako ustrijelim nekoliko Lancasterovih pomagača? Dobro se čuvajte, prijatelju! Već vidim da nećete otići odavde.

Mali, mršavi čovjek se uspravi. Dotakne prstom tvrdi obod svog šešira i udalji se.

Lee je nekoliko časaka gledao za njim. Zatim povede svoga konja u staju za iznajmljivanje. Motrio je sve što se zbiva na ulici, ali ništa mu se nije učinilo sumnjivo.

Čovjek koji je čuvao staju došao je iz stražnjeg dijela zgrade, gdje je vjerojatno imao prostoriju za spavanje. Bio je to starac s drvenom nogom.

— Evo ovdje ima još slobodna pregrada — reče starac promuklim glasom, pokaže palcem preko svog mršavog ramena i

stane u stranu kako bi Lee mogao odvesti konja.

Dok je vodio konja prema pregradi, Lee opazi da je starac nestao.

Odmah mu je bilo jasno da će sada početi nevolje. Naoko mirno vodio je konja dalje i kad ga je smjestio u slobodnu pregradu, skinuo s njega sedlo. Pogledom je neprestano kružio. Obod šešira zaklanjao mu je oči i nije se moglo vidjeti kako one budno motre sve uokolo. Ništa sumnjivo nije čuo u toj velikoj staji u kojoj je bilo više od dvadeset konja.

Kad je sedlo stavio na motku, pozove čuvara staje. Bilo je mračno, jer su gorjele samo dvije slabe svjetiljke.

Iznenada ih je Lee ugledao!

Bilo je to nekoliko ljudi. Jedan se pojavio iz stražnjeg dijela staje a druga dvojica su ušla kroz otvorena prednja vrata.

Lee je stajao tik uz svoga konja i polako izvukao kolt. Nije ga podigao, već je njegovu dugačku cijev pritisnuo uz bedro. Polako je palcem napeo kokot.

Dvojica što su ušla na prednja vrata zaustave se pred Leejevom pregradom. Treći je čekao u pozadini.

— Želite li nešto? — upita Lee suho.

Ona dvojica su se samo smješkala. Bili su mišićavi i čvrsti, vjerojatno brzi i iskusni. Lee se nije mogao prevariti u dojmu. On je stajao uz svoga konja i nijedan od trojice nije mogao vidjeti da je već izvukao kolt. Na žalost, nije mogao paziti na onog trećeg, jer mu je konj zaklanjao vidik. Istupio je pola koraka naprijed, da bi preko ko-

nja mogao vidjeti što se događa u stražnjem dijelu staje.

U tom času onaj treći vikne iz susjedne pregrade:

— Pazite! On drži kolt u ruci!

Čovjek je neopazice došao do susjedne pregrade pa je vireći ispod trbuha životinje spazio da Lee drži oružje u ruci.

Druga dvojica se na te riječi trgnu.

— Želite li vidjeti kako rukujem oružjem ili ćete radije mirno otići? Možete izabrati!

Lee im je doviknuo izazov tvrdim, ponosnim glasom i oni su shvatili da je u Laramie došao pravi borac.

No čovjek u susjednoj pregradi u to nije vjerovao. On je stupio u akciju.

Začuo se prigušen pucanj. A onda je nastao pakao. Onaj iz pregrade pucao je konju u trbuh. Životinja se ržući propela prije nego što se srušila. Lee osjeti jak udarac koji ga je bacio na motku pregrade. Sklupčao se i otkotrljao u susjednu pregradu. Konj koji je bio u njoj poskakivao je kao mahnit i udario Leeja u rebra. Bio je to bolan, ali neopasan udarac. Lee se kotrljao dalje ispod uznemirenih konja. Oko njega je zviždala tanad, jer su i ona dvojica u međuvremenu potegla svoje koltove. Ali nisu nalazili mirnu metu.

Pogodili su još jednog konja.

Lee iznenada ugleda pred sobom vatru iz kolta, osjeti kako mu je tane okrnulo obraz i opali.

Pogodio je čovjeka pred sobom. Nastavio se kotrljati, a zatim se bacio u kut jedne pregrade tako da ga konj nije mogao doseći kopitima.

Vidio je noge drugog čovjeka i ponovo opalio. Čovjek je pao na onog prvog. Zastenjao je i povikao:

— On me...

Usprkos rzanju preplašenih konja Lee je čuo korake trećeg čovjeka, ali samo načas. Čovjek je bježao prema stražnjim vratima.

Lee za njim zapuca. Čuo je kletvu, a onda osjeti val zraka. To mu je govorilo da su se straga otvorila vrata.

Treći mi je pobjegao, pomisli Lee, i s mukom se digne. Osjećao je bol od udarca konja. Teko je disao.

Prisili se da na to ne misli i brzo napuni kolt. Konji u staji pomalo su se smirivali. Šerif ude u staju držeći u rukama dva kolta. Kretao se spretno i gipko poput mršavog vuka koji se šulja u tor pun janjadi.

Iza šerifa pojavi se čuvar staje i još nekoliko ljudi. Tate Lamp stane pred Leeja. Ugleda dvojicu koja su ležala na tlu i stenjala od bola a zatim mrtve konje.

— Čini mi se — reče šerif Leeju — da se vi znate vješto brinuti o sebi.

Jedan od dvojice ranjenih se pridigne. Uhvati se za motku i s mukom ustane. Nasloni se na ogradu i pritisne rukom rame koje je krvarilo.

Tate Lamp ga je neko vrijeme šutke gledao.

— Onda, kako vam je bilo? — upita. — Zar sad nećete obojica tvrditi i zaklinjati se da vas je ovaj čovjek napao?

Ranjeni se najprije zagleda u Leeja, a zatim u svog partnera koji je ležao na tlu. Skine ruku

s ramena koje je još krvarilo i pogleda ranu.

Nasmije se šerifu i reče:

— Ne, to nećemo tvrditi, iako bi naša izjava bila u omjeru dva prema jedan. Nećemo ga ni prijaviti. Mi ne tvrdimo da nas je napao, jer biste ga tada morali zatvoriti, šerife. A u zatvoru bi našao sigurno sklonište. Ne! On treba da se slobodno kreće! Mi smo ovdje završili.

Čovjek teturajući izađe iz staj.

— Pomozite Bruceu! — reče nekolicini ljudi koji su bili pred stajom i šutke promatrali što se događalo. — Odvedite ga k lječniku!

Kad su ranjenog čovjeka odnijeli, šerif spremi svoja dva kolta u korice i oštro pogleda Leeja.

— Tu su i dva mrtva konja — reče.

— Da, jedan od njih je moj — odgovori Lee. Oni su ih ubili. Ja imam armijsko oružje. Neka posjednik drugog konja izvadi tane pa će vidjeti da ono ne potječe iz armijskog kolta, šerife. To su bile cijevi promjera 44!

— Znam. Čuo sam po odjeku hica tko je počeo pucati. Armijski kolt čuo sam tek kasnije — reče šerif, okrene se i izađe iz staje.

Lee je sa čuvarom staje ostao sam.

Pogledali su se šutke. Zatim starac slegne ramenima i reče:

— Moram se brinuti sam o sebi. Nemojte mi ništa reći niti mi prigovoriti što vas nisam upozorio na opasnost. Ovaj grad je vrlo opasan za ljude koji se opiru gospodinu Lancesteru. A taj grad je i podmukao i kukavički. Dopušta da ga Lan-

cester ponižava i da njime upravlja željeznom rukom — starac načas zašuti, pa onda nastavi: — Živoder će vam dati pet dolara za mrtvog konja. A drugi konj pripada kauboju koji će proklinjati onoga tko ga je ubio.

— Kauboj može za nekoliko dana doći na Lombardov ranč — reče Lee — i tamo uzeti drugog konja. Ja pak želim kupiti konja ili jednoga unajmiti.

— Tko ste vi? — upita čuvar.

— Dognao sam dvije tisuće goveda za Lombardov ranč. Mogu li sutra dobiti konja i ovdje, straga na slami, prespavati?

Čuvar je najprije oklijevao, a zatim je kimnuo i uspravio se.

— Možete. Ja sam još ovdje gazda. Vi ste maloprije vrlo spretno rukovali oružjem. Naš šerif bi morao imati nekoliko ljudi kao što ste vi, da ga mogu podupirati. Ostajete li duže vrijeme u ovom kraju ili ste samo dognali stado?

— Ostat ću još neko vrijeme — progunda Lee i pođe u stražnji dio staje.

Ispružio se na slami i povukao šešir na lice. No kolt je i dalje držao u ruci.

Čuo je kako je starac s nekolicinom ljudi uz pomoć jednog konja izvukao mrtve životinje iz staje. Zatim je zaključao vrata i pošao na spavanje.

Lee se potpuno opustio. Mirno je ležao i to mu je godilo. Još jedanput je u mislima proživio maloprijajšnju borbu, a onda je zaspao.

XI

Lee se rano probudio. Oprao se na valovu i obrijao. Zatim je

osedlao konja kojega mu je starac izveo. Platilo mu je i odjahao.

Sjahao je pred nekim restoranom, ušao i doručkovao. Neprestano je bio na oprezu očekujući novi udarac od Lancesterovih ljudi.

Ali ništa se nije dogodilo.

Osim njega bilo je u blagovonici još nekoliko gostiju. Svi su ga krišom promatrali izbjegavajući da se susretnu s njegovim pogledom.

Lee se smijuljio. Vidio je da su to trgovci, trgovački putnici i namještenici koji ovdje doručkuju i koji će se brzo vratiti na svoj posao.

Lee popije još jednu kavu, popuši cigaretu i plati. Upita konobaricu:

— Kada se otvara banka?

— U osam sati — odgovori punašna djevojka.

Lee izađe na ulicu. Mora dakle čekati više od sata. Polako pođe ulicom.

Sada je vidio što sinoć u mraku nije mogao. Čitao je jasne znakove Lancasterove moći u gradu:

HOTEL "K ZLATNOM BIKU."

Vlasnik S. Lancaster

Gentleman Hall — PLES —

BAR — KARTAŠNICA

Vlasnik S. Lancaster

GLAVNA TRGOVINA

Vlasnik S. Lancaster

**PODUZEĆE ZA PRIJEVOZ I
POŠTA**

Vlasnik S. Lancaster

I naposljetku pročitao na jednoj čvrstoj zgradi:

BANKA — WYOMING

Sidney Lancaster i drug.

Lee se zaustavi i stisne oči ta-

ko da su se vidjeli samo uski prorezi. Na licu mu se pojavi tvrd izraz.

Dakle vidjet ćemo se ponovo kad pođem da unovčim ček — pomisli i opet se sjeti kako je Maureen pokvarena.

Polako pođe dalje promatrajući kako se grad pomalo budi. Šetajući dođe i do mjesta koje je bilo predviđeno za kolodvor i utovar goveda. Tu se nalazilo malo građevinsko skladište željeznice Union-Pacific. Lee je već čuo za gradnju željeznice koja će jednoga dana spajati dva oceana.

Vidio je da je sve — kolodvor, mjesta za dovoz i utovar robe, torovi i skladišta za robu — bilo zamišljeno u velikim razmjerima. Polako se okrenuo i vratio u grad.

Još je budno pratio sve oko sebe i očekivao napad. No Sidney Lancaster je očito povukao svoje revolveraše i držao ih na lancu. Ništa se nije dogodilo.

Prije nego što je stigao do banke, Lee ugleda šerifa kako dolazi iz jedne uske ulice i kako se zaustavlja na uglu kod glavne trgovine.

Kad je Lee bio dovoljno blizu, pažnju mu privuku oči tog malog, suhonjavog čovjeka: bile su to svijetle oči pogleda tvrda poput čelika.

Šerif izvadi komadić cigare iz džepa, stavi ga u usta i zapali šibicu na noktu svog palca.

Ruke su mu bile mišićave, snažne i neobično gipke. Čelični pogled, hladnokrvnost i razboritost, to čini ovog čovjeka tako opasnim, razmišljao je Lee. Da, on je još i sada Tate Lamp. A to što ovdje podnosi Lancasterove ljude i što ih ne spreča-

va da poduzimaju akcije, to nije kukavičluk.

Jednoga će dana taj mali čovjek s dva revolvera i ovdje postati legenda. I neće na to trebati dugo čekati. Kad željeznička pruga dopre do ovoga grada, toga dana grad mora biti pod njegovom kontrolom.

Kad je zapalio svoj komadić cigare, šerif se gorko nasmijeo Leeju.

— Još ste ovdje, Lee Cumberlande?

Budući da je šerif znao njegovo ime, sigurno je pogledao u knjigu gostiju hotela »K zlatnom biku«, pomisli Lee.

— Moram još unovčiti ček — odvratila Lee i pogleda prema banci.

Tamo je neki blijedi čovjek, koji je izgledao kao knjigovođa, upravo otključavao vrata.

— Vidjet ćete Sidneyja Lancastera — kazao je Tate Lamp. — Zašto ste ga istukli i bacili niz stepenice?

— To se dogodilo slučajno. Nisam došao ovamo zbog nje. On mi se isprijedio na putu i bio je goropadan.

Lee kimne glavom na pozdrav i pođe prema banci. Šerif je gledao za njim a onda bacio opušak svoje cigare.

— Svatko igra vlastitu igru s vlastitim žetonima — mrmljao je šerif.

Lee je ušao u banku i predložio blagajniku ček ne rekavši ni riječi. Čovjek baci pogled na ček, otvori pregradu, pokaže na jedna vrata i reče:

— S ovim čekom morate poći gospodinu Lancasteru. On vas već čeka.

Lee stupi u ograđeni prostor i dok je išao prema vratima, bi-

lo mu je jasno da je Maureen već govorila sa Sidneyjem Lancasterom. Inače u banci još ništa ne bi znali o tom čeku.

Kad je Lee ušao u Lancasterovu radnu sobu, ovaj je sjedio za pisačim stolom. Bio je to čovjek tamne puti i tamne kose, visok, vitak i gibak. U nekom salunu prije bi ga smatrali kartašem od zanata nego bankarom. A kartaš je valjda bio, valjda je to i sada, iako posjeduje banku.

Na licu Sidneyja Lancastera još su se vidjeli tragovi Leejevih šaka. Na nosu mu je bio flaster. Vjerojatno je prilikom pada niz stepenice ozlijedio nosnu kost. Usne su mu bile razrezane, jedan obraz natekao i ranjav a pod okom se crnjela modrica.

No Lancaster pogleda Leeja čvrsto. Iako ga je Lee istukao, vladao se ponosno i samosvjesno.

Pokazao je na hrpu novčanica.

— Tu je novac — reče. — Dajte mi Maureenin ček.

Lee mu pruži ček i stavi novac u džepove. Lancaster je promatrao Leeja bezizražajnim pogledom, igrajući se pri tom oštirim bodežom kojim se koristio za otvaranje pisama.

— Razborito je, Lancasteru, da zbog ovog novca ne pravite poteškoće — reče Lee. — A i Maureen je razborito postupila.

Lee se htio zaputiti prema vratima, kad ga Lancaster zaustavi.

— Samo čas! — reče. — Još bih vam htio reći nekoliko riječi. Dao sam vam novac, jer sam vas htio bolje vidjeti i proučiti. Da, ja sam zaista razborit. To ćete tek kasnije shvatiti. Vi ste me istukli. Čitav grad govori o

tome. Vi ste osim toga pobijedili tri razbijača i to sjajno. Čvrst ste vi momak. Mislim da ste tvrdi od Nathana Britta. A to je ono što sam htio znati. Vjerojatno će vam uspjeti da ubijete Britta i stoga vam dopuštam da se još krećete po ovoj zemlji. Olakšat ćete mi posao. Učinit ćete Maureen udovicom, i to bogatom udovicom. Zemlja će ovdje, kad do nas stigne željeznica, biti vrlo vrijedna. A ja ne bih htio vladati samo ovim gradom nego i čitavim carstvom goveda. Vi ćete mi u tome pomoći, dakako ne dobrovoljno. Kad jednog dana uklonite Nathana Britta, čut ćete o meni. Ja imam vremena. Kad bih morao unajmiti tako neumoljiva čovjeka kao što ste vi, da radi za mene, to bi me skupo stajalo!

Sve je to Lancaster izgovorio mirno. A onda se digao, objema se rukama oslonio o pisači stol, nagnuo se naprijed i prosiktao glasom koji je drhtao od mržnje:

— A tvoju kožu ću dati prikovati na zid neke staje! Čekaj samo, kućkin sine! Sad idi sa svojim novcem! Radi njega si Maureen dao riječ da njezin drugi brak nećeš proglasiti nevažećim. Dajem ti šansu da ubiješ Nathana Britta. Ali kad to učiniš, navalit ću na tebe svom svojom snagom i moći! U najmanju ruku ćeš morati priznati da sam ti otvoreno najavio rat!

Lee Cumberland gledao ga je neko vrijeme šutke. Naposljetku se osmjehne i reče hladno i odlučno:

— U redu. Prema tome, morat ću ubiti dva čovjeka!

Rekavši to, okrene se i pođe

prema vratima. Dok ih je otvarao, Lancaster dobaci:

— To ćemo još vidjeti.

Lee ne odgovori. Izade, uzjaše svoga konja i brzo napusti grad.

XII

Malo prije podneva Lee je stigao do logora i poveo stado Lombardovih prema konačnom cilju. Oznake s karte koju je izrađivao pokrajinski komesar pokazivale su mu pravi put.

Navečer toga dana ispričao je svojim prijateljima Jesseu i Leslyju što je doživio u Laramieju.

— Bit će meteža! — rekao je Lesly McLane. — Bit će velikog meteža! Nathan Britt želi da ima čitavu dolinu u svojim rukama, želi da istjera Lombardove. A ona žena ga vara i htjela bi ga što prije naslijediti, kako bi tada... Trebalo bi Nathana Britta upozoriti, da zna što mu ona sprema!

Jesse Traft je promrsio kroz zube:

— Neće biti dobro. Lee, hoćeš li zaista ubiti Britta da bi ta žena postigla svoj cilj? Zar zaista hoćeš da ona na kraju izade kao pobjednica? Njezin brak s Nathanom Brittom je nevažeći. Kako si joj samo mogao dati riječ da taj brak nećeš poništiti?

— Britt me htio ubiti! Bio je prema meni isto tako zao kao i Maureen. Razlika je u tome što muškarca možeš pozvati na dvoboj, a pokvarenu, zlu ženu možeš samo prezirati. No uskoro ću se sastati s Nathanom Brittom.

Lee je to rekao oporim, tvrdim glasom.

Zatim se umotao u pokrivač i

legao. I ostala dvojica su legla. Nijedan od njih nije opazio da je iza kola pred kojima su ležali stajala Hester Lombard. Sve je čula. Zatim se vratila u svoja kola. Kad je legla, stala je razmišljati o onome što je upravo čula.

Nije se stidjela što je prisluškivala. Htjela je napokon nešto više doznati o Leeju Cumberlandu, jer joj je već dugo bilo jasno da je tog velikog, mišićavog čovjeka tamne puti, koji se tužno i prkosno smješka, zavoljela svim srcem. A bojala se da će se on i njegovi prijatelji u Laramieju s njom rastati.

No sada je saznala da Lee Cumberland, i kad ubije Nathana Britta, neće moći otići. Uskoro nakon toga on će se naći u središtu borbe za vlast. A kad i ta borbe bude završena, ako Lee poslije svega ostane živ, sigurno tada više neće odjahati.

Čovjek poput njega, borac protiv nepravde i zločina, koji borbu svoga života vodi do kraja, takav čovjek sebi osigurava čvrsto mjesto i u novoj sredini. On će zemlju u kojoj je pobijedio smatrati svojom novom domovinom.

Odjednom se Hester Lombard prestala bojati da bi Lee Cumberland mogao otići iz njezina života prije nego što se njih dvoje zbliže. No znala je da mora čekati da se ogorčenost Leeja Cumberlanda smiri, da je se on oslobodi. Jednog dana on će žene i djevojke poput Hester Lombard gledati drugačijim očima. A da je dobar, to dokazuje njegova pripravnost da joj pomogne i dotjera njezino stado na cilj. Čitavo vrijeme dok su bili na putu ona je imala prilike

da se neprestano ponovo uvjера kako je upravo on onaj pravi između stotina drugih muškaraca.

Hester uzdahne. Sad je imala jednu jedinu brigu: da bi Lee mogao stradati u borbi, da bi ga mogli ubiti ili da bi mogao učiniti nešto što bi pomutilo čitav njegov budući život, što mu ne bi dalo da ikad više osjeti radost.

Naposljedku Hester zaspi. Ljudi u logoru već su spavali. Vatra je još tinjala. Čuvari stada obilazili su logor tiho pjevajući.

Još dva dana i bit će na cilju.

XIII

Dolina je ogromna, a ispaša na na njoj takva kakvu uzgajač stoke može samo poželjeti. Zele-no prostranstvo prošarano je izvorima i rječicama koje kao rebra lista žure prema glavnoj rijeci, a ova dijeli dolinu na dvije jednake polovice.

Ima tu i šuma, brežuljaka, udolina i jezera. Trava seže životinjama do trbuha.

Kola i mladi nedresirani konji prvi su izašli iz kanjona i postavili put u dolinu.

Iza njih su goniči tjerovali stado. Goveda, njih dvije tisuće, počela su mukati kao da su znala da su na kraju puta i da je ova nepregledna trava sva njihova.

Lee Cumberland, koji je jahao kraj prvih kola, usmjeri konja u stranu. Skine šešir i njime široko zamahne.

A goniči počеше podvriskivati od radosti.

Stigli su na kraj dugog puta! Sad se goveda mogu raštrkati i pasti.

Kad je čitavo stado izašlo iz

kanjona i kad su se bikovi sa čoporima krava razbježali na sve strane, jahači su prišli kolima, koja su se zaustavila.

Lee podigne pogled prema Hester. Djevojka je još držala uzde u svojim malim, čvrstim rukama. Oči su joj bile širom otvorene. Disala je ubrzano. Zubi su joj blistali a laki vjetar poigravao se njezinom kosom.

Ona pogleda Leeja Cumberlanda i ostale.

— Momci, hvala! — reče im. Zatim pogleda upitno Leeja: — Je li ovo rastanak?

On se nasmiješi pažljivo je promatrajući.

Ljudi su ga gledali kao da nešto očekuju. Lesly McLane i Jesse Traft — plavi Teksašanin i čovjek iz Arizone — motrili su prijatelja kao da ga zaklinju.

— Vaš se neprijatelj, Hester, zove Nathan Britt — reče Lee — a budući da je tako, još ćemo dugo jahati za ovaj ranč, sve dok opasnost ne mine. Potražimo kolibe koje je vaš brat sagradio! Stado će se za nekoliko dana razmiljeti po čitavu pašnjaku.

Lee se nasmiješi djevojci i to je nakon dugog vremena bio njegov prvi smiješak bez gorčine. Iz očiju mu je zračila toplina.

On podbode konja. Kola također krenuše a za njima momci s konjima.

Tako su prešli preko doline i usmjerili se prema nekoliko pošumljenih brežuljaka koji su kao bedemi oko utvrđenog grada zaštićivali jedno mjesto u sredini te polovice doline.

Ako Hesterin brat ima i trun pameti u glavi, tada bi tamo počeo podizati zgrade ranča. Na

tome mjestu bi kuća, kolibe, ostave i korali zimi bili dobro zaštićeni, a šumom pokriveni brežuljci davali bi drvo za ogrijev. Bedem koji tvore ti brežuljci može odolijevati burama i snijegu.

Već je bilo kasno poslijepodne kad su se nakon otprilike četrir milje puta približili brežuljcima. Nastavili su put prema lancu brežuljaka po vidljivim tragovima konjskih kopita.

I tada ugledaše ravnu površinu obraslu travom između okruglog brežuljkastog bedema. I tuda je protjecao potok. Na travnjaku je raslo nekoliko četinara.

Na tlu su ležale hrpe pepela i pougljenjeni ostaci spaljenih drvenjara i zaštitnih krovova. Malo dalje vidjela su se dva razvaljena korala.

Ugledavši to, Hester krikne. Što li se dogodilo s njezinim bratom? Pojurila je u svoja kola. No jahači su bili brži. Lee Cumberland je prvi stigao do zgarišta.

Ispod širokih grana najvećeg crnogoričnog stabla ugledao je čovjeka kako sav isprebijan sjedi naslonjen na deblo i rukom daje slabe znakove.

Lee sjaše i otrči tamo. Uto su već stigli i ostali jahači i napravili krug oko čovjeka na tlu. Stali su kleti promuklim glasom. Bili su ogorčeni.

Pred njima je bio još mlađ čovjek, isprebijan udarcima šaka, biča i lasa. Prizor je bio mučan. Iz uskih proreza nabreklih vjeda čovjek je gledao u njih. Usne su mu bile rasječene i s mukom je izgovarao riječi. Glas mu je bio slab, bez snage.

— Htjeli su me jučer otjerati

odavde, a prije toga su mi tjednima prijetili. Neprestano su mi govorili da naše stado nikada neće stići ovamo. Ah, vidim svoju sestru. A gdje je otac?

Taj čovjek je dakle John Lombard.

Prije nego što su mu ljudi mogli odgovoriti, dotrčala je Hester. Klekla je pokraj brata na zemlju i zajecala.

— O, Johne, Johne, tko ti je to učinio? O, brate moj!

— Smiri se, sestro! Smiri se! Mene su samo istukli. Ta muškarac baš i ne mora biti lijep. Jeste li doveli stado u dolinu? Samo je to važno! A gdje je otac?

Njegov glas je podrhtavao od uzbuđenja.

— Otac je na putu poginuo — prošapće Hester. — A bez ovih ljudi ovdje, bez ova tri čovjeka, nikada ne bismo stigli do cilja. Bili smo u rukama razbojnika koji su radili po nalogu Nathana Britta. Otac je mrtav, brate. Sada smo nas dvoje sami.

Ponovo je zajecala, a zatim se primirila, iako je s mukom svladavala uzbuđenje.

— Nova zemlja traži od nas visoku cijenu — reče mladić gorko. — Možda nije trebalo da idemo u Wyoming. Teško mi je što nisam bio uz oca kad je umirao. Ali nisam mu mogao pomoći.

Zašutio je i oprezno dodirivao svoje iznakaženo lice.

Zatim je pogledao sestru i ljude oko nje.

— Ovdje je vrlo teško — nastavio je. — Nathan Britt i njegovi momci pretvaraju ovaj kraj u pakao. Ne vjerujem da ćemo se moći održati. Britt želi

da čitavu dolinu ima u svojim rukama. Već me danima pokušava otjerati. Njegovi ljudi su me pretukli. Ti razbojnici znaju kako se čovjek može uništiti. Ali još im nije uspjelo da me unište dokraja. Ako sve ovo ovdje i ode do vraga, mene neće slomiti i ubit ću Britta svojim rukama. Ubit ću ga kao psa!

Dok je John Lombard izgovarao te riječi, glas mu je čudno zvučao. U njemu se osjećala mržnja.

— Neprestano je tvrdio da stado neće stići i da uzalud gradim kolibe — dodao je John promuklim glasom. — Ovo što vidite dogodilo se prije dva dana. Bio sam u nesvijesti čitav jedan dan i jednu noć. A danas ili sutra on će dognati svoja goveda preko rijeke na naš pašnjak. I kad vidi da je naše stado ipak stiglo, bit će još gore nego što je bilo dosad. Mnogo gore... — John zastenje i načas zašuti. Onda pogleda Leeja Cumberlanda i ostale i reče: — Ljudi, ovdje vas čekaju samo nevolje i žalost. Ovaj kraj nije za ljude koji...

— To neka bude naša briga, Johne — prekine ga Lee Cumberland. — Otkako pamtim, uvijek su se ljudi, prije ili kasnije, morali boriti za svoje pašnjake, osobito ako su bili tako dobri kao ovi. Svagdje je tako i tako će još dugo biti. Uvijek će se pojavljivati grubi ljudi koji će susjede prisiljavati da pokleknu pred njima, kako bi sami mogli stvoriti svoje carstvo. Dakle, Johne, nećeš ti ubiti Nathana Britta. To ću učiniti ja. Moje je pravo na to starije i veće. Ne mislim da je velika nesreća ako Nathan Britt dovede mnogo go-

veda preko rijeke na ovaj pašnjak. Pedeset posto njegovih goveda moje je vlasništvo! Sva-ko govedo koje Brittovi momci dotjeraju preko rijeke za Britta će biti izgubljeno! Pašnjaci koji pripadaju Lombardovu ranču dovoljno su veliki za dvadeset tisuća goveda. Platit ću vam odštetu za travu. A kad obračunam s Nathanom Brittom, otići ću sa svojim stadom na jedan od slobodnih pašnjaka. Ja ću se dakle upustiti u borbu s Nathanom Brittom. Na vama je da odlučite želite li se boriti zajedno sa mnom.

— Borit ću se kao lav, samo da se oporavim! — reče John Lombard. — Jedan od nas ubit će dakle tog nitkova! To je dobro. Vrlo dobro! — pogleda svoju sestru i doda: — Želio bih da si muškarac, Hester!

— Neću se slomiti — odgovori Hester ozbiljno i odlučno. — Svi se mi nalazimo na jednom kraju lasa. Naš zapovjednik će biti Lee Cumberland. A svakom jahaču koji želi da ode prije obračuna koji nam predstoji, dat ćemo njegovu plaću.

Hester pogleda ljude, ali svi odreda gledali su u nju mirno i odlučno.

— Navikao sam na ove konje i ne bih ih htio napustiti — reče dječak koji se brinuo o konjima.

— A ja bih jednoga dana želio kuhati za veliku družinu bogatog ranča — smješкао se kuhar Pat Fayne.

I ostala četvorica nisu željela otići.

Jedan od njih, bio je to Matt Slate, reče:

— Nismo dognali ovo stado u Wyoming zato da ga netko drugi otjera.

Slate je to kazao i u ime svojih drugova Charlyja Greya, Tuba Baxtera i Franka Stonea.

Lee pogleda McLanea i Jessea Trafta.

— Mi smo borbena trojka ovoga ranča — reče. — Svi ostali pomagat će pri gradnji nove brvnare. Zima je već na pragu, pa moramo brzo podići krov nad glavom. Pate, trebaju nam zalihe hrane, materijal i nekoliko tesara da gradnja napreduje što brže. Jerry treba da uzme druga kola. Ovdje je sve spaljeno i uništeno — Lee pogleda Hester Lombard koja je učinila naglu kretnju i upita je: — Što je? Zar ne odobravate?

— Imam još samo sedam stotina dolara — rekla je Hester.

— Ne znam ima li John novaca.

— Nemam više ništa. Posljednji novac koji sam imao nestao je iz mog džepa kad su me Brittovi ljudi istukli. Bilo je oko stotinu pedeset dolara.

— Imamo dakle malo novaca — reče Hester — i ne možemo se upustiti u veće nabavke.

— Moji su džepovi puni novaca — nasmiješi se Lee. — Imam gotovo osam tisuća dolara. A budući da će moja goveda što ću ih oduzeti Nathanu Brittu vrlo brzo pasti na ovom pašnjaku, platit ću sada, za godinu dana unaprijed, dolar hranarine po govedu. Kako računam s pet tisuća goveda, Lombardov ranč dobiva od mene pet tisuća dolara. Podići ćemo ovdje dobar i čvrst ranč, Hester. Moj novac je prema tome dobro uložen.

Lee zamišljeno pogleda djevojku. Zatim počne izdavati zapovijedi. Uskoro je svaki čovjek imao svoj zadatak i svi su se latili posla. Kuhar je postavio

štednjak. Podigli su dva šatora i zaštitni krov. Počeli su uređivati i koral s užima za nekoliko jahaćih konja koji će uvijek biti u pripravnosti.

Do kasne noći marljivo su radili.

— Sutra ćemo dakle Jesse, Lesly i ja pogledati ovaj kraj — reče Lee prije nego što su pošli na počinak. — A Pat će se s Jerryjem odvesti u grad. Sve ostalo razvit će se malo-pomalo.

Zatim odredi noćne straže i svi pođu na spavanje. Samo u šatoru u kojem je Hester previjala rane svoga brata još je dugò gorjela svjetiljka.

A što će naredni dani donijeti ovom ranču i njegovim ljudima?

XIV

Te večeri je Nathan Britt čekao na svom ranču. Čekao je Maureen. Osjećao je bijes čovjeka koji zna da je prevaren i koji neprestano mora zatomljivati strah. Jer poslije podne se iz Laramieja vratio Short Smiling, čovjek koji je još kod njegova oca služio kao nadglednik imanja i bio mu bezgranično odan. A ono što je Short Jack morao ispriopovijedati svome gospodaru za ovoga je bilo strašno. Nathan Britt je sjedio i razmišljao. Nije podigao glavu kad je čuo kotrljanje kotača. Malo kasnije nekoliko kola ušlo je u dvorište.

Malen, širok čovjek priđe terasi.

— Dakle, Nate? — upita Short Jack mirno.

— Neka istovare kola i odnesu sve stvari u kuću! — reče Nathan Britt, ustane i pođe dolje. Ali nije išao u susret kolima, već je krenuo prema koralima.

Kola su se zaustavila pred terasom. Čuo se Maureenin glas koji je izdavao energične zapovijedi:

— Pazite dobro kako ćete mi unijeti pokućstvo! U košarama se nalazi skupo suđe. Neka netko zapali svjetiljke u kući! A gdje je gazda?

— Doći će uskoro, gospodo — odgovori Short Jack uljudno.

Dva sata poslije toga Nathan Britt se vratio.

U glavnoj zgradi su svi prozori bili rasvijetljeni, a u zgradi u kojoj je spavala posluga upravo se gasilo svjetlo.

Na stepenicama terase čučao je Short Jack. Ustao je kad je Nathan došao do njega.

— Nemoj učiniti neku nepopravljivu pogrešku, Nate! — promrmlja Short Jack i ode.

Nathan Britt je polako upao u kuću. Ugledao je novo pokućstvo, košare i sanduke, ali nije osjećao nikakvu radost.

Iz spavaće sobe čuo se štopot. Zaputio se tamo i zastao kod vrata. Maureen je stajala pred velikim ogledalom i ogledala se u novoj haljini. Njezina divna crna kosa bila je raspuštena. Pogledala je preko ramena i uzviknula:

— Dolaziš kasno, Nate! Zar te ne raduje što vidiš sve te lijepe nove stvari kojima ćemo svoj dom...

— Želim govoriti s tobom — prekine je Nat i zatvori vrata. Približavao joj se polako. Ona ga je zavodljivo gledala, pristupila mu, stavila ruke na njegova prsa i podigla se na prste da mu pruži usne na poljubac.

No on je udalji, a zatim je udari najprije po desnom a onda po lijevom obrazu. Njezine

usne, koje su ga još prije nekoliko časaka mamile, iskriviše se. Iznenada se Maureen ustremila na Nathana i bijesno ga udarila cipelom u cjevanicu. Da je nije zgrabio za ruke, nokte bi mu zabila u lice.

Ponovo ju je udario i ona padne na krevet previjajući se od boli i stenjući.

On izusti kletvu, prijede rukom preko lica i gledajući ženu ledenim pogledom stane tik uz krevet.

— Znam sve — reče. — Short Jack je bio u Laramieju. Znam da Lee Cumberland nije mrtav i da je tvog ljubavnika Sidneyja Lancesteru isprebijao na mrtvo ime, istjerao iz tvoje sobe i bacio niz stepenice. Kad te Lancester idućeg jutra posjetio, Short Jack je prisluškivao i sve čuo. A Short Jack je vjeran! Bio je vjeran i mom ocu. On me učio jahati, rukovati puškom i još štošta drugo. Short Jack me voli. On bi za mene i ubijao i krao. A nikada mi ne bi slagao. Prema tome, nemoj se truditi da izmisliš neku priču. Maureen, zlo ti se piše! Ti si...

Teškim koracima je pošao prema vratima. Kad ih je otvorio, Maureen teško dišući reče:

Pusti me da odem, Nathane! Pusti me da odem! Otići ću u Laramie. Ne želim više ostati kod tebe!

Nathan ne odgovori. Ode u svoju sobu po bič.

Kad se vratio u spavaću sobu, Maureen je užurbano stavljala stvari u kovčeg. U rukama joj je upravo bio nakit, dragocjen nakit koji su nekada nosile majke Nathana Britta i Leeja Cumberlanda, a kasnije su ga njihovi sinovi darovali njoj, jer su vjero-

vali u njezinu ljubav i čestitost.

Ugledavši Nathana s bičem u ruci, Maureen krikne i ustukne prema zidu.

— Lee Cumberland će te ubiti! I Sidney Lancester će te ubiti! — vikala je izbezumljeno.

— Lee te prezire — reče Nathan. — Za njega ti nisi ništa nego zmija otrovnica. Od danas više nećeš moći zavesti nijednog muškarca! Ja ću se za to pobrinuti. Ni Sidney Lancester te više neće htjeti. Ni on ni jedan drugi čovjek! Kako sam obaviješten, Leeju si morala potpisati ček na sav novac. Dobro je to. Šada si siromašna! A kad postaneš još i ružna, preostat će ti samo jedna mogućnost: da prosiš milostinju, jer te muškarci više neće darivati. Možeš ostati i ovdje na ranču. Ako se odlučiš za mene, nećeš doduše trpjeti glad, ali ćeš mi morati svaku želju čitati iz očiju. Morat ćeš mi svakog dana poljubiti čizme. To će biti moja osveta sve do onoga dana...

— Ubit će te! Lee ili Sidney će te ubiti! — prekinula ga je i pokušala pobjeći iz sobe.

Udarac biča pogodio ju je posred lica.

Pun hladne mržnje, bez samilosti, Nathan Britt je učinio ono što je maloprije nagovijestio.

Kad je nakon toga teturajući napustio sobu, bič je ispao iz njegovih ruku koje su drhtale. Teško je disao. Izlazeći, doviknuo joj je:

— Ti više nećeš privući nijednog muškarca, nikog više nećeš zaludivati! Nikad više!

XV

Kad je počelo svitati, Nathan Britt je još sjedio na terasi. Ku-

har mu je donio doručak, no on je popio samo malo kave.

Zatim je došao Short Jack Smiling iz dvorišta. Nije spomenuo što se prethodne večeri dogodilo, iako je, kao i svi drugi na ranču, čuo Maureenino zapomaganje.

— Što ćemo sad učiniti? — upita Short Jack.

To je jednostavno — odgovori Nathan Britt. — U mojoj je službi mnogo nesmiljenih momaka. Neka svi momci uzjašu! Otjerat ćete Lombardove iz doline zajedno s njihovim stadom. Ovaj put se nećeš pouzdati u drugoga da obavi posao, Jack! Taj posao ćeš obaviti sam! Ti znaš...

— Da, znam. Neću više napraviti istu pogrešku. A što će biti s Leejem Cumberlandom?

Britt prijede rukom preko čela. Bilo mu je jasno da Short Jack mnogo šta naslućuje i da je u sve prilično upućen.

Jedan časak se Nathan Britt čudio što mu Short Jack otvoreno ne pokazuje svoj prezir.

Ali odanost toga čovjeka s licem poput jastreba, čovjeka koji je uvijek nosio kožnatu košulju s resama, vjerojatno seže sve do smrti.

— Kad istjerate Lombardove i kad druga polovica doline bude opet pusta, tako da pokrajinski komesar tamo ne može naći nijedno govedo, Lee Cumberland će tada još možda biti živ — rekao je Nathan Britt zamišljeno. — No ti, Jack, imaš više od dva tuceta tvrdih ljudi. Sve su to momci koji se za dobru plaću dobro bore. S njima možeš otjerati do vraga i Leeja Cumberlanda! Ti momci se neće vratiti u svoje nastambe tako

dugo dok Lee Cumberland bude među živima!

— Ulovit ću ga, Nate — odvrati Short Jack. — On te neće moći ubiti. Ne treba da strahujem od njega.

Nathan Britt je trgnuo čuvši riječi svoga nadglednika.

— Što to govoriš?! — obrecne se, ali Short Jack ga više nije čuo jer se već okrenuo i udaljio.

U tom času je Nathan Britt počeo mrziti tog odanog čovjeka.

XVI

Istog jutra kad su Brittovi momci pod vodstvom Short Jacka Smilinga odjahali s ranča da počnu borbu, Lee, Lesly i Jesse napustili su svoj logor.

Htjeli su vidjeti jesu li negdje u blizini Brittovi ljudi, pa su se uputili prema pašnjaku. Usputno su željeli i upoznati taj kraj.

Pat Payne i Jerry već su prije toga otišli kolima u Laramie. Trebalo je da se vrate za tri ili četiri dana i da dovedu majstore i dopreme građu za podizanje zgrada.

U logoru su ostali samo Hester Lombard, njezin brat i četiri kauboja. Ta četvorica su se smjesta latila posla. Uklonili su ostatke spaljenih koliba, a onda su se popeli na šumom obrasle brežuljke i počeli obarati drveće.

Iako je jesen već bila poodmakla, mogao se očekivati topao dan.

Hester Lombard je dugo stajala pokraj šatora u kojemu je spavao njezin ranjeni brat i gledala za trojicom jahača dok nisu nestali iza lanca brežuljaka.

Lee, Lesly i Jesse jahali su

oko četiri milje dok nisu stigli do rijeke.

— To je Sunčana rijeka a čitavu dolinu nazivaju Sunčana dolina — rastumači Lee, koji je ta imena vidio na karti pokrajinskog komesara.

Trojica jahača skrenu prema istoku. Tamo se pašnjak blago uzdizao prema brežuljcima i tamnom kanjonu. Vidik je bio prekrasan: udoline, šuma i pašnjaci s malim jezerima i ribnjacima. U mnogim udolinama raslo je grmlje.

Iznenada ugledaju mnogo goveda, no ta goveda što su stajala s druge strane rijeke sigurno nisu pripadala stadu koje su oni dognali u ovu dolinu.

Podboli su konje. Uskoro su stigli do jednog stada goveda i zaustavili se. Gledali su žigove.

— Ima nekoliko životinja s dva žiga — reče Jesse i pogleda Leeja.

— Da — smješкао se Lee. — Veliko slovo C u krugu, to je moj žig, a „Flying B“ je Brittov. Kad je prisvojio moja goveda, dao im je utisnuti svoj žig kao drugi znak. Ali ja sam na njegovu nesreću još živ. Uvjeren sam da ćemo naići na još mnogo goveda s dva žiga.

Jahali su dalje i neprestano su nailazili na goveda koja su duž rijeke, u močvarastim dolinama i u blizini jezera i ribnjaka mirno pasla travu. Na jednom mjestu između brežuljaka vidjeli su čak više od pet stotina goveda.

— Prema onoj karti bit će da se Brittov ranč nalazi u ovom smjeru kojim smo krenuli — rekao je Lee. — Najbolje je da pregazimo rijeku i da se tamo prijeke malo ogledamo.

No kad mu je pogled ponovo pao na rijeku i na ravnicu, naglim pokretom trgne konja unatrag.

Samo oko trista metara dalje ugledao je Short Jacka s Brittovim momcima kako dolaze prema njima preko rijeke.

I Short Jack je smjesta ugledao protivničku trojku. Lee je vidio kako je Jack zaustavio svoje momke i kako im je davao brze zapovijedi.

Jesse i Lesly su se zaustavili sasvim blizu Leeja te su šutke promatrali protivnike.

— Siguran sam da oni ne žele s nama mirno razgovarati — rekao je Jesse i skinuo pušku sa sedla. — Žele nešto drugo. Vidiš li kako ih onaj džentlmen u kožnatoj košlji reda? Vjerojatno vruće žele da naše kože razrežu na pruge. To su momci gospodina Britta, a oni ne prelaze rijeku da pomognu u gradnji Lombardova ranča!

Izgovarajući te riječi, Jesse se neprestano smješкао. U njegovim očima se zrcalila divlja želja za borbom.

Lesly McLane je stisnutim očima gledao preko rijeke. Zatim je pljunuo.

— Bit će gadne gužve! — reče. — Ja doduše ne volim bježati, no mislim da bismo ipak morali naći pogodnije mjesto prije nego što počnemo izmjenjivati tanađ s tom ruljom. Ali ne bi trebalo bježati prema našem logoru, jer bi tada i Hester i onih nekoliko kauboja i nehotice bili uvučeni u borbu. Što ti misliš, Lee?

Lee nije odmah odgovorio, već je i dalje motrio momke preko rijeke. Bilo mu je jasno da ga je Short Jack prepoznao.

A nije bilo sumnje da je Nathan Britt poslao te ljude u prljavi obračun. Naposljetku reče:

— Ne, ne smijemo bježati prema logoru. Bit će dovoljno ako nas ti momci...

Ne dovrši ono što je htio reći, jer je upravo u tom času Jack poredao svoje momke. Bile su to tri grupe jahača koje su krenule tako da je bilo jasno da će oblikovati kliješta koja bi trebalo da opkole protivničku trojku.

— Hajde! — poviče Lee i naglo okrene svoga konja.

Lesly i Jesse jahali su za Leejem. Poveo ih je natrag kroz lanan brežuljaka, a zatim skrenuo desno, prema brdima koja su se poput ogromnog prstenastog bedema dizala pred njima. Kanjoni i klanci presijecali su taj bedem.

— To je ono pravo! — vikao je Jasse. — U ovim divnim brdima moći ćemo im pokazati nekoliko trikova. A naši konji su sigurno brži od puževa!

Nakon otprilike jedne milje ostavili su za sobom brežuljasti teren te im se opet pružao bolji vidik.

S desne strane ugledali su grupu jahača, a kad su se udaljili oko četiristo metara od brežuljaka, vidjeli su i druge dvije skupine jahača kako dolaze preko brežuljaka.

No opasna je bila samo grupa s desne strane. Ako su njihovi konji brži, mogu Leeju i njegovim drugovima zatvoriti put prema brdima.

Stoga Lee malo skrene prema sjeveroistoku, tako da on i njegovi prijatelji više nisu jahali usporedno s protivničkom desnom grupom. Sad je, naime, pred tom grupom bio duži put.

— Pokažite sada da li uopće znate kako valja jahati! — poviče Lee i nagne se nad vrat svoga konja.

Tjerao ga je nesmiljeno, ali mu je pri tome i pomagao koliko je mogao.

No uskoro ga je Jesse prestigao. Bio je lakši od Leeja a jahao je kao Indijanac.

— Haj! — vikao je Jesse. — Već sam odavno želio iskušati ovo kljuse!

Lee se ogledao. Tik iza njega jahao je Lesly. Dugački, teški Teksašanin bio je nasmijan, a griva njegova konja udarala ga je u lice, toliko se sagnuo.

Iznenada je zazviždala tanad. Ogledali su se. Nekoliko protivničkih jahača je sjahalo. Pokušavali su trojku zaustaviti pušćanim mecima, ali Lee i njegovi prijatelji bili su dalje od puškomete, a nisu bili ni mirna meta.

— Čekajte samo da nađemo pravo mjesto! — vikao je Jesse bijesno. Tada ćemo vam pokazati kako treba pucati iz puške!

Potjera se nastavila. Nakon dvije milje Brittovi ljudi iz sve tri skupine poredali su se u dugu kolonu na tragu trojke koju su progonili. Najprije su jahala tri čovjeka. Polako su se primicali progonjenima, jer su imali brže konje.

Prvi od njih bio je Short Jack. Jahao je na snažnom ždrijepcu lavlje žute boje. Primicao se progonjenima sve bliže. Ostala dvojica samo su malo zaostajala za njim.

Lee iznenada potegne svoju vinčesterku i zaustavi konja. Jesse se smjesti odazove divljim krikom, naglo okrene konja i vrati se. I Lesly se zaustavi.

— To je dobro! — poviče Jesse.

Leejev konj stajao je kao ukopan. Lee nasloni pušku na obraz, ali je još čekao, jer je znao da će njihovi progonitelji skrenuti, kako ne bi postali meta tanadi, a kad i ostali jahači stignu bliže, ponovo će oblikovati kliješta.

I zaista, Short Jack je skrenuo prvi. Upravo kad je prema Leeju bio okrenut bokom, ovaj je počeo pucati. Udaljenost je bila velika. Ipak, treći Leejev metak pogodi žutog konja. Životinja se propne i zbaci niskog, širokog Brittova nadglednika.

Ranjeni konj odjuri kao da je pobjesnio. Jedan od dvojice preostalih jahača iz protivničke prethodnice potjera svoga konja za njim. Drugi je upravo htio sjahati da sa zemlje puca, ali u tom času Lesly McLane pogodi njegova konja. Pogodeni konj zbaci jahača i prevali se preko njega.

— Dalje! — poviče Lee i okrene svoga konja, jer su ostali progonitelji stigli do svoje prethodnice i u galopu oblikovali polukrug.

Potjera se nastavila. Brda i otvori kanjona sad su bili tik pred progonjenima.

U tom času padne Leeju nešto na pamet. Sjetio se jednog kanjona bez izlaza što ga je vidio na karti pokrajinskog komesara. Mora samo naći ulaz u taj kanjon.

Zapamtio je da taj zatvoreni kanjon ima usred ulaza šiljast greben.

U tom času bio je neizrecivo zahvalan pokrajinskom komesaru za dobru i točnu kartu.

Skrene prema sjeveru. Jesse i

Lesly jurili su za njim uz brdovite stijene. Prošli su pokraj klanca i dva velika otvora koja su vodila u kanjone.

— Do vraga! — zaurlao je Jesse.

— Čekajte dok ugledate šiljasti greben usred ulaza u kanjon! To je pravi put! Jašite što brže da se što više udaljimo od progonitelja!

Nemilice su gonili konje. Znali su da će konji uskoro posustati, jer tako brzo jahanje ne može izdržati ni najbolji konj na mnogo milja.

Našli su naposljetku kanjon i ušli u njega. Nakon nekoliko stotina metara stigli su do prve okuke i kanjon je postajao sve uži.

— Do vraga! Ne bio ja Jesse Traft ako to nije zatvoreni kanjon!

— Jest, upravo to — odvrati Lee, no prije nego što su njegovi prijatelji mogli početi da kunu, Lee im objasni: — Iza treće okuke završava kanjon. Ali mi ćemo sjahati iza druge okuke a konje otjerati dalje. Progonitelji će sigurno sjahati i otići pješice do treće okuke. Ako nam uspije da se domognemo njihovih konja, isključit ćemo te momke za dugo vrijeme iz igre! Do svoga ranča moraju prevaliti gotovo trideset milja i to pješice!

Jesse se oduševio.

Kad su stigli do druge okuke, sjahali su, uzeli puške i stali vikati, udarajući šeširima konje po korijenu repa.

Životinje koje su ionako bile uznemirene i razdražene odjurile su u tren oka. Lijevo od Leeja i njegovih prijatelja bilo je nekoliko grebena. Visoko drveće sezalo je sve do vrha kanjo-

na. Grmlje je pokrivalo obronak do stjenovitih padina.

Ljudi potražiše zaklon. Samo što su se sklonili, začuo se topot kopita. Short Jack je predvodio progonitelje. Ponovo je jahao na žutom konju, kojega je Leejevo tane samo okrnulo te ga je jedan od jahača uhvatio.

Short Jack iznenada digne ruku i zaustavi jahače. Uz njega je u tom času bilo samo pet ili šest momaka a ostali su stizali u kratkim vremenskim razmacima. Konji su im bili umorni i znojni. Uzvitlali su mnogo prašine.

Oštrim glasom nadglednik je izdavao naredjenja:

— Ovo je slijepi kanjon. Iza okuke pred nama on završava. Progonjeni ne mogu dalje. Možda će ostaviti svoje konje i zakloniti se iza stijena. Sjašite! Napast ćemo ih. Pripazite kad zamaknete za ugao, jer će zavizdāti tanad!

Momci sjašu. Uz konje je ostao samo jedan. Svi drugi su pošli za nadglednikom, koji je trčao do iduće okuke kanjona. U rukama su držali oružje.

Pred okukom oprezno zastanu, a onda su jedan za drugim slijedili nadglednika.

— Naprijed! — naredi tiho Lee i skoči.

Držeći pušku u desnoj ruci, polako se šuljao prema čuvaru konja koji je stajao upravo pred njim i smatao cigaretu. Čovjek se iznenađeno okrene i htjede izvući kolt.

No Lee je bio brži i opalio prvi.

Jesse i Lesly potrče prema konjima te im zatvore put. Skoče na sedla i odmah stupe u ak-

ciju. Lee je također brzo našao konja za sebe i uzjahao.

Dok su vičući tjeroali konje prema izlazu kanjona, ponovo su se Short Jack i njegovi momci pojavili na zavoju. Tanad je zviždala. Nekoliko konja bilo je pogodeno. Ali kanjon je bio pun prašine koju su uzvitlali konji i bilo je teško dobro ciljati.

Lee, Lesly i Jesse urlali su od radosti dok su sa svojim plijenom zamakli za drugi zavoj kanjona i tako se našli izvan dometa protivničkih pušaka.

Kad su jurili oko posljednje okuke, Lee je malo zaostao. Sjahao je i odšuljao se u stranu.

Nije morao dugo čekati. Uskoro je začuo a onda i vidio kako se približavaju tri jahača. Short Jack i još dvojica uzeli su konje svojih protivnika i ponovo ih stali progoniti.

Lee je čekao da mu se približe na pedesetak metara. Budući da je tako za njega bilo najsigurnije, ciljao je životinje, a to su ovaj put bili njegov konj i konji njegovih prijatelja.

Pogodio je sva tri konja. Vidio je kako su se jahači bacili sa sedla, otkotrljali se po zemlji i potražili zaklon. To mu je bilo dovoljno. Sada je znao da su svi ostali bez konja i da će morati pješaćiti najmanje dva dana do svoga ranča.

Svi su ti momci imali jahače čizme s visokim potpeticama u kojima je teško hodati. Osim toga, oni su sigurno loši pješaci.

Lee se odšulja natrag do svoga konja, uzjaše i pođe za svojim prijateljima.

Čekali su ga ispred kanjona i držali čopor konja na okupu. Kad je stigao do njih, sva trojica su se počela smijati. Previjali su

se na sedlima od smijeha i radovali se što su uspjeli nasamariti ljude s Brittova ranča.

— Čitav Wyoming će se tome smijati! — uzvikne Jesse Traft oduševljeno. — A onaj nadglednik kratkih nogu bit će bijesan. Ah, kako to godi da sin moje majke još može doživjeti takve radosti!

— Bijesni su i tražit će osvetu — reče Lesly McLane zamišljeno kad su se malo oporavili od napadaja smijeha.

Obojica pogledaju Leeja. Lee samo kimne, okrene se na sedlu i pogleda prema kanjonu.

— Otjerajte te konje što dalje odavde. Zatim se vratite u logor i tamo čekajte. Možda ćete morati premjestiti logor na neki brežuljak, gdje ćete se moći bolje braniti. Za tri dana Brittovi jahači vjerojatno će opet moći prijeći u napad.

Lee izvadi pribor za pušenje i počne smatati cigaretu. Sunce se spuštalo prema zapadu. Poslijepodne je već dobrano poodmaklo. Vrijeme je brzo prošlo. Iznenada su osjetili da su gladni.

Neko vrijeme su Jesse i Lesly gledali kako Lee puši, a onda Lesly upita:

— A ti, prijatelju, što ćeš ti raditi?

— Ja ću sada odjahati k Nathanu Brittu. Kad s njim obračunam, otići ću u Laramie. Moji džepovi su puni novaca. Za mnogo novaca unajmit ću u tom divljem gradu ljude koji će se s nama boriti. Uskoro Britt više neće moći izdavati naloge svom nadgledniku. Ako Short Jack i njegovi ljudi zaista žele pakao, priuštiti ćemo im ga.

Izdržite u logoru dok se ne vratim s unajmljenim ljudima.

— Ako te Britt ubije? Tada nećeš moći odjahati u Laramie da tamo unajmiš ljude — progundao je Jesse.

Lee baci opušak.

— Nathan Britt je sada sam na ranču — reče — i tamo očekuje da će mu njegov nadglednik donijeti vijest o uspjehu hajke na nas. Ja s Brittom mogu izići nakraj. Ali ako želite, jedan od vas odmah može odjahati u Laramie i tamo za nas unajmiti jahače. Evo tisuću dolara.

Pruži Leslyju novac, okrene konja i odjaše.

Dva prijatelja su neko vrijeme gledala za njim. Onda se stanu dogovarati kako će najbolje obaviti posao.

— Ja ću sutra odjahati u Laramie — reče Lesly — a ti ćeš, Jesse, ostati s Hester.

— Ništa radije od toga — nasmije se Jesse. — Ali već sam na žalost shvatio da kod te divne djevojke nemam nikakvih izgleda. Hester vidi samo Leeja. Možda će on jednoga dana postati veliki srećković. Do vraga, inače sam uvijek imao mnogo uspjeha kod žena!

XVII

Dok se Lee Cumberland približavao Brittovu ranču, noć se spuštala na široku dolinu. Sunce je zašlo za bregove na zapadu kao crveni dolar koji je nevidljiva ruka gurnula u otvor škrabice.

Pred Leejem iskrasne nekoliko žutih svjetala u mraku. Znao je da je to ranč Nathana Britta.

Polako je dojahao u dvorište. U zgradi u kojoj je bila kuhinja vidio je kuhara kako nešto radi,

no sa svojim suđem je dizao toliku buku da nije mogao čuti tihi topot kopita Leejeva konja.

S dva prozora terase na glavnoj zgradi padala su dva žuta snopa svjetla na dvorište.

Lee se zaustavi pred terasom i oprezno se ogleda uokolo. Zatim sjaše i pripremi kolt. Sagne se, skine ostruge i ostavi ih na zemlji. Polako se uspne uz tri stube i otvori vrata.

U kaminu je gorjelo nekoliko cjepanica. Usred prostorije visila je velika svjetiljka načinjena od kotača i sva četiri svjetla na njoj su gorjela.

Lee se zaustavio kod vrata. Nathan Britt je sjedio na stolcu uz kamin.

Leejev pogled se sretne s Britovim svijetlim očima.

— Hoćeš li se danas sa mnom pošteno boriti? — upita Lee.

Britt se nije ni pomakao, no čulo se njegovo disanje.

— Ja nisam naoružan — reče Britt. — Da, borit ću se s tobom, ali ne koltom. U tom si oružju bolji od mene. Koji bi čovjek dragovoljno počinio samoubojstvo?! Mogao sam te dočekati s dva naboja sačme, Lee, no u međuvremenu sam shvatio da sam bio budala, da sam izgubio vjernost i prijateljstvo pravog čovjeka, a zauzvrat dobio zlu ženu.

— Dosta, Nate — reče Lee i polako odriješi svoj pojas s koltom. Stavi ga na stolac kraj vrata i stupi naprijed. — Dobro, momče! Tucimo se, dakle! A kakav je tvoj ulog?

— Ako izgubim, vratit ću sve što sam ti oduzeo. Samo ću Maureen povesti sobom. Otići ću s njom u divljinu i tamo sagraditi bijednu daščaru. Napu-

stit ću ovaj ranč i tebi ostaviti ovaj pašnjak sa svim govedima. Pedeset posto tih goveda ionako nosi tvoj žig. To je moj ulog. Od tebe ne tražim nikakav ulog. Ti imaš pravo da me u najmanju ruku premlatiš do nesvijesti. Posljednji sat prije tvog dolaska shvatio sam kakav sam bio podlac. Čak i ako te pobijedim, ponudit ću ti da bude-mo ortaci.

— S riječima kajanja nećeš proći, Nate! Kad si me pogodio svojim mecima, drugačije si mislio. A samo je o tome sada riječ. Htio bih te ubiti golim rukama! Možda će mi to uspjeti!

Posljednje riječi Lee je izgovorio oštro. Zatim je pošao naprijed kroz veliku sobu i jednim zamahom maknuo teški stol u stranu.

Teško dišući, Nathan Britt mu je pošao u susret.

Lee se baci prema njemu i tijela im udare jedno o drugo. Stanu se tući šakama, glavom, nogama.

Od prvog časa borba je bila divlja, surova, nesmiljena. Bijes koji je tjedne i tjedne i mjesece tinjao i rastao u Leeju, sada se oslobodio.

A Nathan Britt je želio da se bar sada, u otvorenoj borbi prsa u prsa, pokaže kao bolji borac. Htio je dokazati da je Leeja mogao pobijediti i u poštenoj borbi. No želio je ostati na životu, kako Maureen ne bi postigla svoj cilj.

Njegove velike, snažne pesnice udarale su poput parnih čekića po Leejevim rebrima tako da je ovome ponestajao dah.

No Lee se iznenada oslobodi i dočeka protivnika s dva snažna udarca, u prsa i u trbuh.

Nat je uzmicao, stenjao i glavinjao sve do velikog kamina. Ugnuo se na lijevu stranu i pao preko stolca. Bacio ga je zatim nogom prema Leejevim nogama i tako dobio na vremenu. Hitro se digao, bacio naprijed, obuhvatio Leejevo bedro, ramenom se zabio u njegovo tijelo i tako ga srušio.

Kotrljali su se poput klupka udarajući jedan drugoga i teško dišući. Onda se Britt nekako oslobodi, otetura sagnut do kamina i uzme tešku cjepanicu objema rukama. Zamahnuo je njome prema glavi svoga protivnika koji je klečao, ali ovaj sagne glavu. Cjepanica ga je samo okrnula po ramenu i nadlaktici.

Lee dohvati teški drveni stolac koji se nalazio pokraj njega i digne ga da mu posluži kao zaklon. Njime oslabi ponovni Brittov udarac cjepanicom. Stolac se slomio, ali je jedna njegova debela noga ostala u Leejevoj ruci. Njome Lee pogodi Brittovo rame. Britt se posrćući približi Leeju i uhvati se za njega. Obojica su teturala i posrtala. Pokreti su im postali spori, izgubili su mnogo snage.

Britt se prigine i udari Leeja koljenom u donji dio tijela. Lee zatetura i padne. S mukom hvata zrak, čini mu se da će se ugušiti, pred očima mu se magli.

Ali iznenada osjeti da mu je bolje. Magla pred očima se razila i on ugleda Nathana Britta kako u rukama drži žarač od kovanog željeza i teturajući ide prema njemu.

Žarač je bio toliko težak da ga je Britt morao držati objema rukama.

Približavao se Leeju teškim

koracima. Lice mu je bilo krvava maska a košulja razderana. Disao je hropćući. Njegovi pokreti su bili kao pokreti pijanca koji svim snagama nastoji pokazati da nije pijan.

Kad je Britt podigao žarač, ponovo je zateturao. Lee Cumberland je ukočeno gledao u teški željezni predmet. Svaki pokret je za njega bio mučan, no znao je da mora izbjeći udarac. Britt ga sada može ubiti jednim zamahom.

U času kad mu se žarač strelovitom brzinom približavao, Lee skupi svu snagu, sklupča se i otkotrlja u stranu.

Željezna motka ga je samo okrnula.

Ali snaga udarca koji nije pogodio cilj povuče Britta naprijed. Željezo udari u pod a Britt padne na koljena dočekavši se jednom rukom i ublaživši pad.

Klečao je teško dišući i oslanjajući se rukom o pod. Leeju je međutim uspjelo da se pridigne. On pride Brittu.

— Sada je došao čas, Nate — dahtao je Lee i dva puta široko zamahnuo.

Bili su to snažni zamasi, ali spori, teški. Čak bi im se i starac mogao izmaknuti. No Nathan Britt bio je sad slabiji od starca.

Pogodila su ga oba udarca, s lijeve i s desne strane brade. S mukom se podigne i ustukne. Nije više mogao podići ruke. Nije se mogao ni braniti ni zakloniti.

Teturajući se povuče do zida i osloni se na njega ledima. Koljena mu popuste pa se načas činilo da će skliznuti niz zid do poda i sjesti.

No onda mu se koljena opet čvrsto usprave. I šake je podi-

gao htijući da se odbije od zida. Lee Cumberland ga ponovo udari.

Britt zastenje kao da jeca. Bio je nemoćan i Lee je znao da bi ga sada mogao dotući.

Ali Lee je oklijevao.

Odjednom više nije osjećao ono divlje zadovoljstvo koje ga je ispunjavalo kad je naposljetku mogao nasrnuti na čovjeka koji ga je htio ubiti i koji ga je polumrтва ostavio u divljini da bi se domogao njegove žene.

Lee je došao da ubije Nathana Britta, ali je završilo tučnjavom. On spusti ruke i ukočenim pogledom stane gledati čovjeka pred sobom.

Uto začuje promukli, tvrdi ženski glas:

– Ubij ga, Lee! Ubij ga! Zašto ga ostavljaš da živi poslije svega što ti je učinio?!

Lee je umorno okrenuo glavu. Osjećao je okus vlastite krvi u ustima, a tome se pridružio još jedan okus, okus gorčine.

Ugleda ženu na otvorenim vratima što su vodila u pokrajnju sobu. Vidio je kako je sva modra i iznakažena. Shvatio je da Maureen više nikada neće biti lijepa, zamamna i poželjna.

Lee pljune, zatim poderanim rukavom obriše lice i bez riječi teturajući napusti sobu.

Pred stepenicama što su vodile na terasu stajao je kuhar sa sačmaricom u ruci.

– Što se to događa? Što je to?
– vikao je čelavko pištavim glasom.

– Makni mi se s puta, čovječe! – dašćući reče Lee i pode ravno prema cijevi sačmarice.
– To je bio privatni obračun. Idi mi s puta, čovječe! Tvoj gaz-

da te također sada ne želi vidjeti. Vрати se u svoju kuhinju!

Makne rukom cijev puške, a kuhar i ne pomisli da zapuca. Ta poznavao je on još Leejeva oca a poznavao je i Leeja.

– Da, da, on ti je uzeo ženu – mrmljao je kuhar i okrenuo se. – Razumijem te dobro.

Udaljio se prešavši široko dvorište i ušao u kuhinju. Lee je otišao do valova te se cijelim gornjim dijelom tijela zagnjurio u vodu. Hladna voda mu je go-dila.

Opere i ohladi rane i kad je zatim pošao prema konju, već se osjećao malo bolje. Ipak mu je tek od druge uspjelo da uzjaše.

Okrene konja i odjaše.

Ne, doista ne. Ne osjeća nikakvo zadovoljstvo. Pita se turobno i gorko zašto je zapravo došao u Wyoming. Nathan Britt se već sam kaznio kad je Maureen uzeo za ženu. Ali dok je tako razmišljao, sjetio se da mora ispuniti drugu zadaću. I sad mu je odjednom opet bilo jasno zašto je trebalo da dođe u Wyoming.

Lee je mislio na Hester Lombard, na njezina brata i na još štošta.

Znao je da Lombardovima mora pomoći da ostvare svoje pravo. To je sada njegova zadaća. Razmišljajući tako, spoznao je da je ipak dobro što je istukao Nathana Britta. Sjetio se da mu je Nat obećao da će napustiti pašnjak ako bude pobijeđen.

To je bio ulog Nathana Britta. E, pa on je pobijeđen! Možda će održati obećanje. Možda će zajedno s Maureen napustiti ovaj

kraj i sagraditi sebi kolibu u brdima.

Ako bude tako, Lee će se morati boriti samo još protiv Sidneyja Lancestera i njegovih revolveraša. Jer Short Jack neće svoje momke ponovo povesti na Lombardov ranč ako mu Britt to zabrani. Lee dobro zna kako je nepokolebiva odanost nadglednika Jacka prema Nathanu Brittu.

Putem se Lee još jedanput zaustavi da še kraj jednog potoka malo odmori. Ponovo ohladi vodom rane i izmasira ruke. Nastavi jahati još nekoliko milja, no bio je tako iscrpljen da je kod neke šumice privezao konja, skinuo mu sedlo i naredna tri sata spavao čvrsto umotan u svoj pokrivač.

Već je svitalo kad se digao. Bio je ukočen i osjećao je bolove. Trebalo mu je pola sata da se malo razgiba. Zapalio je zatim cigaretu i uzjahao konja.

Jahao je prema Laramieju, kako bi tamo unajmio jahače. Osjećao je glad. Kad je izašlo sunce, ubio je kunića, ispekao ga i na taj način izgubio dva sata.

XVIII

Nastavio je put. Sad se osjećao bolje.

Kad su utihnuli udarci kopita Leejeva konja, Maureen je izašla na terasu. Gledala je po dvorištu, no kuhar je za sobom zatvorio kuhinjska vrata. Bilo je očito da ne želi biti uvučen u neugodne događaje.

Žena razvuče usta na svom iznakaženu licu. Zatim se vrati i zastane pred Nathanom Brittom, koji je stenjući i napola

onesviješten ležao do njezinih nogu.

Najedanput se okrenula i nestala iz sobe. U svojoj spavaćoj sobi se brzo kretala. Obukla je odjeću za jahanje i napunila dvije vrećice nakitom i gotovim novcem koji je donijela iz Brittova ureda. U pisaćem stolu našla je pištolj »deringer«. To maleno, ali efikasno oružje stavila je u džep kaputa.

Nije prošlo ni deset minuta kad je ponovo ušla u dnevnu sobu. Nathan Britt se upravo stenjući pridizao. Morao se oslanjati na zid. S mukom se okrenuo, naslonio leđima na zid i ukočena pogleda promatrao Maureen.

Možda je u prvi čas i nije dobro vidio, jer su mu oči bile gotovo zatvorene od oteklina.

Maureen je zastala i gledala ga.

— Lee te doduše nije ubio, ali me ti poslije svega više ne možeš zadržati — reče Brittu. — Idem sada po konja a zatim ću odjahati k Sidneyju Lancasteru.

Britt se nasmije grakćući. U tom smijehu se skupilo sve: bol, bijes, iscrpljenost i saznanje da je pobijeden.

— Lancaster te više ne želi — rekao je. — Pogled na tebe više nije ugodan. Osim toga, neću dopustiti da odeš! — s mukom se udaljio od zida i približio ženi posrćući. Nastojao ju je dohvatiti. — Ja sam postao nitkov — nastavio je — koji je htio ubiti svog najboljeg prijatelja. Platit ću sam za to visoku cijenu i još ću plaćati. Ti nisi vrijedna da čovjek odbaci sve čime se prije mogao ponositi. Ti i ja ostat ćemo zauvijek zajedno. Neću dopustiti da ponovo neki čovjek...

Nije mogao nastaviti, jer je ona posegnula rukom u džep svoga kaputa i izvukla pištolj.

— Sada ću te ubiti! — reče Maureen tvrdim glasom. — A poslije ću se zakleti da te ubio Lee Cumberland ili da sam te morala ubiti zato što si me bičevao gotovo do smrti. Još ne znam točno što ću reći. Bilo kako bilo, ja sam sada tvoja udovica i nasljednica. Jer Sidney Lancaster dat će ubiti Leeja možda i prije nego što on proglaši moj brak s tobom nevažećim. Sada ću ti se odužiti za sve, Nathane! I domoći ću se čitavog tvog posjeda!

Dok je Maureen to govorila, bolje reći siktala i Nathan Britt je nepomično stajao i slušao.

Zatim se pokrenuo.

— U redu — rekao je — možda me tvoje dvije kugle ne mogu zaustaviti. Možda ću te ipak još uloviti!

Htio ju je uhvatiti, no ona je u tom času opalila. Jedanput, pa još jedanput. Pri tome je spretno uzmakla, tako da ju je njegova ruka samo dotakla.

Pao je kao pokošen.

Maureen se više nije ogledala. Požurila je preko dvorišta prema koralima. Iz kuhinje se čulo lupanje suđa. Kuhar je prilično glasno čistio limene kante i tave. Sigurno je hotimično stvarao takvu buku, kako bi kasnije mogao reći da ništa nije čuo.

Maureen je sada bila uvjarena da kuhar nije čuo pucnjeve.

Osedlala je konja, uzela nakit i novac i odjahala.

Nije znala da jaše jedva milju daleko od šumice u kojoj Lee Cumberland, iscrpljen i ranjen, umotan u pokrivač, čvrsto spa-

va. Ona će stići u Laramie nekoliko sati prije Leeja.

Dvadeset minuta poslije Maureenina odlaska jedan jačač se približio Brittovu ranču. Brzo je dojahao u dvorište, vidio svjetlo u kuhinji i pozvao kuhara.

Kuhinjska vrata se otvore. Kuhar ugleda Jacka Smilinga, nadglednika ranča.

Short Jack je ipak za sebe pronašao konja. Kad su Lee, Jesse i Lesly otjerali konje njegovih ljudi, a ovu pucali za njima, nekoliko konja je palo. No jedan od njih nije pao pogođen tanetom, nego se okliznuo na kamenom tlu.

Na tom konju je Short Jack dojahao na ranč.

Upitno je pogledao kuhara koji je stao tik uz konja.

— Nešto se dogodilo, Pete? — upita promuklim glasom. — Lee Cumberland je bio ovdje — odgovori kuhar. — On i gazda su se tukli. Bila je to poštena borba. A zatim je Lee Cumberland odjahao. Ja se u to nisam miješao, Jack. Jedan sam od onih malobrojnih koji su bili u službi Brittovih još na starom pašnjaku u Oklahomi. I dalje sam odan Brittovima, ali se ne borim protiv čovjeka kojemu je prijatelj uzeo ženu i kojemu...

— Dobro, dobro — progundao je Jack Smiling i odjahao prema glavnoj zgradi. Tu je još sve bilo osvijetljeno. Nadglednik brzo uđe, ali se odmah opet pojavi na vratima. — Pete, gade jedan! — urlao je. — Britt leži s dvije kugle u tijelu! Prokleti gade! Sada postaje opasno za tebe! Donesi kutiju sa zavojima! I tople vode!

Jack ponovo uđe u kuću. Kad

je kleknuo pokraj Nathana Britta, ovaj otvori nabrekle očne kapke koliko je mogao. Odmahne rukom i promrmlja:

– Nema to svrhe, Jack, ja umirem. Ona prokleta žena uzela je moj »derringer«, a ja nisam bio dovoljno brz jer me prije toga Lee Cumberland istukao. Lee me samo istukao. On je pošten. Da sam bar mogao zadržati njegovo prijateljstvo! Jack, ti ćeš posljednji put izvršiti moje naloge, odano i pouzdano. Onako kako si to činio još kod moga oca.

– Tvoj otac me prije mnogo godina spasio od užeta i ja sam se zakleo da ću svim Brittovima vjerno služiti, pa makar išao za njima u pakao!

– Donesi iz ormara kupoprodajni ugovor za ovo zemljište! – s mukom reče Nathan Britt.

Short Jack ga poslušao. Donesu ugovor i pribor za pisanje, kao da već zna što će se dogoditi. Kuhar donese zavoje i posudu s toplom vodom. I on klekne pokraj umirućeg Nata.

Britt ponovo progovori. Glas mu je bio slab, ali ipak nekako zadovoljan. Nathanu Brittu se život u posljednje vrijeme nije svidao, pa je možda sada čak bio i zadovoljan što mora umrijeti i što će se u svojim posljednjim časovima još jedanput ponijeti pošteno.

– Jack – progovori tiho – ti ćeš sada napisati na taj dokument da čitav posjed ostavljam svom nekadašnjem prijatelju Leeju Cumberlandu, izuzevši tisuću goveda, koje ćeš ti dobiti. Napiši to, Jack! Lee Cumberland nasljeđuje ovaj ranč!

– Napisat ću – potvrdi Jack.

Brzo je bio gotov s tih nekoliko rečenica.

– Daj mi da to potpišem – reče Nathan Britt – a zatim ćete se vas dvojica potpisati kao svjedoci.

Short Jack je ponovo poslušao. Donio je sjedalo onog slupanog stolca, postaio ga kao podlogu na Brittova prsa i na njega položio dokument držeći ga palcem. Zatim je umirućem Natu dao pero da potpiše.

– A sada vi! I pokažite mi svoje potpise!

Short Jack i kuhar potpišu dokument i pokažu gospodaru svoje potpise.

– A sada, Jack, moraš mi dati riječ da se više nećeš boriti protiv Leeja i Lombardovih, da ćeš Leeju predati ovaj dokument i da ćeš mu pomagati u svemu kad on to od tebe bude tražio.

– Obećavam ti to, Nate, ali prije toga ću pronaći ženu koja je pucala u tebe. Protiv Leeja i Lombardovih neću ništa poduzeti. Tebi, Nate, i tvom ocu služio sam uvijek vjerno. Ipak mi se koješta nije svidalo. Leeja i Cumberlanda ne mogu voljeti, jer nerado gubim u borbi, a on me pobijedio. Ali cijenim ga. Možda je dobro što se sve tako dogodilo, gospodaru. Imaš li još kakvu želju?

– Maureen je za mene bila otrov, Jack. Ti je moraš pronaći. A Sidneyju Lancasteru se dogodilo isto što i meni. Oslobodi svijet te žene, Jack! A sada mi daj još jednu... cigaretu... posljednju...

Odjednom je zašutio, a kad ga je Jack ponovo pogledao, spoznao je da Nathan Britt više

neće popuštiti nijednu cigaretu.

Short Jack se digao.

— 'Odjahat ću — reče kuharu.

— A kad stignu momci, kaži im da ovaj ranč sada pripada Leeju Cumberlandu, jer je tako gospodar htio. Borbe više nema. Da, često se događa da ljudi pred smrt spoznaju svoje zablude i greške, da sagledaju krive putove kojima su išli.

Jack je složio dokument, brižno ga spremio i brzo izašao. Odjahao je do korala da osedla svježeg i odmorenog konja.

Malo zatim i on je jahao pokraj one šumice u kojoj je Lee duboko spavao. I on će stići u Laramie prije Leeja.

Tok događaja nije se više mogao zaustaviti.

XIX

Ponovo je pala noć kad je Maureen ugledala svjetla Laramieja pošto je prešla put od pedeset milja. Njezin konj bio je već umoran, no ona ga je ponovo podbola, jer je i sama bila iscrpljena i gladna.

Uskoro je na svom umornom konju stigla do stražnje stare banke. Sa zebnjom je mislila na čas kada će stupiti pred Sidneyja. Taj čas je sada došao.

Iako su Sidneyju Lancasteru pripadali gotovo svi saluni i mnoge trgovine u gradu, najradije je, sve do večernjih sati, boravio u svom privatnom uredu u banci.

Maureen je zateturala kad je sišla s konja. Uputila se zatim prema vratima banke. Sve kosti su je boljele od dugog jahanja. Bila je tako umorna da je mislila da će se srušiti.

Pokuca na dogovoreni način.

Nije prošlo mnogo vremena i vrata se otvore.

— Jesi li to ti, Maureen? — začuje se Lancasterov glas koji je dolazio iz mračnog predvorja, a u isti čak škljocne kokot revolvera.

— Da, ja sam — reče Maureen i polako ude.

U mraku je osjetila kako je grle Lancasterove ruke. Njegove usne su je pomamno ljubile, ali samo kratak čas.

— Što je to s tvojim usnama? Što je s tvojim licem, Maureen?

Brzo je zatvorio vrata i odveo Maureen do drugih vrata. Kad je ova otvorio, svjetlo je iz ureda ušlo u predvorje. Uveo ju je u ured, okrenuo je prema sebi, uhvatio je ispod brade, a onda prestrašeno ustuknuo.

Britt je sve saznao — rekla je Maureen tvrdim glasom. — Svadali smo se i on me izudara. Unakazio mi je lice, kako ti se više ne bih svidala. Vidim na tebi da je uspio u svojoj nakani.

— Ubit ću Nathana Britta! — reče bijesno Lancaster.

On prođe pokraj Maureen do stola i natoči čašu viskija. Popije brzo piće poput čovjeka koji je upravo doživio težak udarac.

— Ne treba da ga ubiješ, on je već mrtav — kazala je hladno Maureen i polako mu prišla. Povukla ga za rukav i rekla: — Pogledaj me i kaži možeš li me još ljubiti! Kaži mi!

On je pogleda, a onda skrene pogled u stranu.

— Ja sam te želio, bio sam lud za tobom. Ali sada ima još malo žena koje su ružnije od tebe, Maureen. Volio sam tvoje usne, tvoje blistave zube...

— Razumijem — promrmljala je ona gorko, uzela njegovu

napola punu čašu, popila viski, a zatim se uspravila i rekla: — Ima muževa koji vole svoje žene zbog njihove unutarne vrijednosti. Ti nisi takav. Ti si bio samo lud za mnom, jer je moja vanjština u tebi budila želje. Iako se moje tijelo nije promijenilo, ti više ne možeš gledati moje lice. Dobro, Side, izgubila sam. Otići ću nekamo, potražiti ću svoj put. No kako je Nathan Britt mrtav, ja sam njegova nasljednica! Meni pripada ranč. Hoćeš li ga od mene kupiti?

— Je li Britt zaista mrtav?

— Zar bih inače bila ovdje? Borio se s Leejem Cumberlandom i on ga je ubio. Mogu ti potpisati pismenu izjavu o tome i napraviti kupoprodajni ugovor za ranč. Htjela bih još ove noći napustiti zemlju. Daj mi deset tisuća dolara za ranč! Dobro znaš da su samo goveda na njemu vrijedna deset puta više.

Lancaster je razmišljao, a zatim reče:

— Ali ja bih morao ubiti Leeja Cumberlanda a morao bih se nekako otresti i Short Jacka Smilinga. Mislim da ću uspjeti. Ako je potrebno, mogu naći i pedeset nasmiljenih ljudi. Dobro, Maureen, kupit ću od tebe Brittov ranč. Raduje me što ti mogu bar toliko pomoći. Što ćeš, svijet je, eto, takav da samo lijepe žene...

— Jezik za zube! — prosikće Maureen. — Pripremi papire i novac! Ja ću u međuvremenu potražiti nešto za jelo. A moram se i oprati. Naredi da se donesu moji kovčezi iz hotela i naruči za mene mjesto u poštanskoj kočiji koja kreće prema jugu. Otići ću u Kansas.

Maureen izađe i uputi se pre-

ma kuhinjici u kojoj je Lancaster pripremao jelo kad bi radio čitavu noć ili kartao u uredu s prisnim prijateljima.

Pola sata poslije Maureen je potpisala dva spisa i primila deset tisuća dolara. Njezina prtljaga je već stigla. Presvukla se u susjednoj prostoriji. Bila je zadovoljna što je uvijek u hotelu imala kovčeg s nekoliko haljina.

Kad je izašla, na glavi joj je bio šešir s velom preko lica. Lancaster uzme njezin kovčeg.

— Vrijeme je — reče joj. — Odvest ću te do kočije. Polazi za četiri minute. Sigurno si umorna.

— Moći ću u kočiji spavati — odgovorila je Maureen i pri tome mislila na novac, nakit i dragulje što ih je nosila u vrećicama pod pazuhom.

Možda ću u Kansasu otvoriti plesni salon, mislila je.

Malo poslije toga sjedila je u kočiji. Naslonila se u svom kutu umorna i iscrpljena. Osim nje, tu su još bila tri muškarca i jedna debela žena.

Kad je kočija krenula, čula je Lancasterov glas pred prozorom:

— Želim ti mnogo sreće, Maureen! Oprosti, ali eto, ja sam takav.

Maureen nije odgovorila. Netko je zatvorio prozor. Uto su brzi konji, njih šest, zamakli s kočijom za prvi zavoj.

Maureen je zaspala.

Kad se probudila, već je svitalo. Kočija se zaustavila kod razvoda nekog planinskog prijevoja. Vozač mrzovoljno vikne:

— Deset minuta odmora! Gospoda nalijevo, gospode nade-

sno. S desne strane nalazi se izvor među stijenama.

Maureen je bila žedna. Ukočena od duge vožnje i još umorna, izašla je iz kočije i pošla prema stijenama. Vrećice s novcem i nakitom nosila je sobom.

Kad se nagnula nad izvor da se napije vode, začula je iznenađena neki štopot iza sebe.

Skočila je i okrenula se.

Pred njom je stajao Jack Smiling.

— Moji računi su bili točni. Jahao sam kraćim putem — govorio je mirno. — Nathan Britt je živio još dovoljno dugo da nam kaže tko ga je ubio. Njegova izjava bi mogla...

— On me tukao, pa sam pucala u njega — reče Maureen promuklo. — Pusti me, Jack, da odem. Kažnjena sam isuviše! Dala bih sve blago svijeta kad bih opet mogla biti lijepa kao što sam bila. Pusti me da odem, Jack!

Short Jack je netremice gledao u nju.

— Obećao sam to Nathanu Brittu — progunda. — Obećao sam mu da ću te ubiti. Ali neću održati riječ. Prvi i posljednji put neću izvršiti zapovijed jednoga iz porodice Britt. Ti si ionako već mrtva. Ostatak tvog života bit će za tebe gori od pakla. Spoznat ćeš uskoro da si sama skrivila svoju nesreću. Iako je Britt lagao kad ti je rekao da je Lee Cumberland mrtav, trebalo je ipak da drugačije živš i postupaš. Neću te ubiti. Sama si skrojila svoju sudbinu i sad je podnosi.

Jack se okrene i ode. Podalje se čulo rzanje konja.

Maureen se polako vrati u kočiju.

XX

Kad je Lee Cumberland stigao u Laramie, susreo je poštansku kočiju. Uklonio se da je propusti, a nije znao da u njoj sjedi Maureen. Odjahao je do staje za iznajmljivanje, zbrinuo svoga konja, a zatim otišao u mali hotel, čiji vlasnik slučajno nije bio Sidney Lancaster. Izuo je čizme i skinuo pojas.

Bio je umoran. Tek je sada osjećao koliko ga je borba s Nathanom Brittom iscrpila.

Legao je na krevet potrbuške i zaspao s koltom u ruci. Ustao je i razgibao udove vježbajući nekoliko minuta. Bio je gladan, ali nije žurio. Pažljivo se obrijao i zatim okupao.

Kad je oblačio košulju, vidio je da mu je nova prijeko potrebna. A i hlače su iznad lijevog koljena bile poderane.

Prišao je prozoru i promatrao ulicu. Na drugoj strani bila je trgovina sa živežnim namirnicama a pred njom su čekala dva momka oštih crta lica. Bili su to okorjeli momci, Lee je to uočio na prvi pogled. Koltovi su im visili vrlo nisko, tako da im uvijek mogu biti pri ruci. Jedan od momaka gledao je gore, prepoznao Leeja i nešto rekao svom drugu. Tada je i drugi pogledao prema prozoru iza kojega je stajao Lee.

Lee se povukao u sobu i ljutito se nasmijsao.

Lancasterova obavještajna služba dobro radi — promrm-ljao je. — Nekako je saznao da sam došao u grad i da stanujem u ovom hotelu. Možda mu je to javio čovjek koji iznajmljuje staju ili čak vlasnik hotela. Vidjet ćemo!

Lee se opase i pregleda kolt i naboje. Više od petnaest minuta vježbao je oružjem. Zglobovi na rukama bili su mu ranjavi od borbe s Brittom. Zbog toga je ruka u kojoj je držao revolver bila malo ukočena.

Mnogo puta je ponovio vježbu: izvlačio je kolt, bacao ga uvis, hvatao ga, a zatim velikom brzinom okretao oko kažiprsta. Oružje je visoko poskakivalo, vraćalo mu se a on ga je spretno dočekivao i, kao nekim čudom, ono se opet nalazilo u koricama. Ponovo ga je vadio iz različitih položaja. Katkad se pri tome okretao oko svoje osi. Konačno je bio zadovoljan. Činilo mu se da mu je ruka opet gipka kao prije. Rane na njegovim zglobovima su se doduše ponovo otvorile i sad su krvavile, no oguljena koža više nije bila napeta.

Kad se Leeju učinilo da više neće moći izdržati silnu glad, napustio je sobu.

Izašao je na ulicu i vidio kako su se ona dva momka iznenađeno trgnula. Pogledao je ulijevo i udesno, ali nije vidio ništa uznemirujuće pa je prešao na drugu stranu. Zaustavio se nekoliko koraka ispred ona dva momka i rekao:

— Evo me, prijatelji! Što ćemo sada?

Tim riječima ih je iznenadio. Postali su nesigurni. Oklijevali su, a onda će jedan od njih:

— Što je vama, gospodine? Što želite? Mislim da umišljate nešto čega nema.

Leejev smiješak pretvori se u tvrdu grimasu. Iz njegovih očiju kao da je sijevala neka divlja radost.

— U redu — nastavi Lee — vi

đakle ne čekate mene po nalogu Sidneyja Lancestera. Vjerovat ću vam ako se ne počnete šuljati za mnom. Bit ću vrlo neugodan naidem li na vas još jedanput na svom putu.

— Svi putovi u ovom gradu slobodni su za sve ljude — reče jedan od momaka promuklim glasom, gledajući pri tome na Leejevu ruku koja je bila iza drška kolta.

Lee se osmjehne:

— Zabranjujem vam da se nađete na mom putu! A svom gazdi možete izručiti moj pozdrav. Recite mu da ću mu se osobno odužiti za svaku brigu koja me snađe zbog momaka kakvi ste vi.

Iznenada pode naprijed, ravno prema dvojici momaka. Iako su oni bili u boljem položaju, jer se Lee morao uspeti na dvije stepenice do prolaza za pješake, oni su se sklonili u stranu.

Okrenuo im je leđa i nastavio put. Čuo je promukli glas iza sebe:

— Bez brige! Već ćemo te udesiti! Ali ne na ulici!

Čuvši to, Lee je znao na čemu je. Sidneyjevi revolveraši vrebali su na njega. Čudio se što ta dvojica nisu prešla u napad, jer to su bili zaista okorjeli razbojnici koji ne pripadaju trećoj klasi.

Lee je došao do neke trgovine i sjetio se da treba novu košulju i hlače. Kupio je te stvari za nekoliko minuta a uz to i šešir. Presvukao se u prostoriji iza prodavaonice i pažljivo izvadio sve iz džepova svojih starih hlača. Opet je novac sakrio na nekoliko mjesta.

Kad je izašao na ulicu, prešao je na drugu stranu i ušao u re-

storan. Već je bilo podne. Sjeo je za dugačak stol među druge ljude i bio odmah poslužen.

Bio je tako gladan da je mogao pojesti i drugi obrok. Ipak ga se odrekao, jer čovjek puna želuca postaje mlitav.

Za dugačkim stolovima sjedili su putnici, trgovci, obrtnici i nekoliko kaubojja. Četiri kaubojja, koja su izgledala prilično neuredno, a na njihovoj odjeći se vidjelo da su dojahali izdaleka, sjedili su nasuprot njemu.

Lee je savio cigaretu i promatrao te ljude. Jedan od njih uzvрати mu pogled. Lee kimne prema njemu i reče dovoljno glasno da su ga mogli čuti svi koji su sjedili za tim stolom:

— Tražite li možda posao?

Sad su ga i ostala trojica kaubojja pogledala a i neki drugi za stolom digli su pogled.

— Da, tražimo posao — odgovori kauboj — ali se ne odazivamo na svaku ponudu. Mi smo vrhunske snage, gospodine. U čemu je teškoća? Događa se samo svakih tisuću godina da se na nekom ranču pred samu zimu namještaju jahači. Većina rančeva u to doba otpušta svoje goniče. Gdje je problem, gospodine?

— Riječ je o ranču Lombardovih — odgovori Lee. — Spalili su ga, pa ga valja nanovo podignuti. Ima nas već osam jahača, jedan dječak koji se brine o konjima i kuhar. A ja bih htio da bude bar dvadeset jahača. Nudim četrdeset dolara mjesečno i besplatnu opskrbu. No kolibe i zgrade tek treba sagraditi. Što mislite o tome?

Sada nisu samo ona četvorica raširenih očiju gledala u Leeja nego i svi za stolom, za

kojim je sjedilo više od dvadeset osoba.

— Dakle ipak postoji problem — reče kauboj. — Sada, to jest zimi, nijedan ranč ne daje više od polovice plaće, a to iznosi petnaest do dvadeset dolara. Vi ste sigurno u grdnoj stisci, gospodine.

— I nije tako velika — nasmiješi se Lee i ustane. — Razmislite! Treba mi još osam do deset ljudi. Ako želite taj posao, budite sutra prije izlaska sunca kod stajе za iznajmljivanje.

Ostavi dolar za jelo na stolu i izade.

Pošao je polako niz ulicu i ugledao šerifa, koji je upravo izašao iz svog ureda. Tate Lamp prijede ulicu i stane Leeju na put.

— Cumberlande, dobio sam od suca nalog da vas uhapsim zbog umorstva Nathana Britta. Nemjote sada praviti nikakve gluposti, već mi predajte svoj kolt!

Lee je bio iznenađen. U njegovim očima pojavi se hladan sjaj a ruka iza kolta se otvori.

— Vi me nećete uhapsiti, Tate Lampe! Ne, to nećete učiniti! — reče Lee oštro.

— Polako, mladiću, polako! Imam nalog za hapšenje. Ako ga ne izvršim, mogu mi oduzeti zvijezdu. Dajte mi kolt, Lee! A poslije ćemo razgovarati u mom uredu. Sidney Lancaster me sada priklještio. On vas je prijavio, a sudac je izdao nalog za hapšenje. No ja se na taj način neću dati otjerati iz grada. Uhapsit ću vas dakle, dajte mi svoj kolt!

Šerif ispruži desnicu.

Lee je odmjeravao svoje šanse. Možda bi mogao nadmudriti

i oboriti toga čovjeka, iako je vrlo spretan. Na poziv poštenog Tatea Lampa koji je u ovom gradu potpuno osamljen jer želi postupati po pravu i zakonima, protiv njega se Lee neće boriti. Kad bi znao da je Lancaster kupio Tatea, borio bi se bez promišljanja.

Lee je teško disao.

— Pobijedili ste me, Tate — promrmlja, izvadi kolt s dva prsta, okrene ga i pruži šerifu.

— Pođimo! — reče ovaj i stane iza Leeja.

I tako uđu u šerifov ured, koji šerif odmah zaključa.

— Sjednite i ispričajte mi što se dogodilo — reče šerif. — Ja sam vas doduše uhapsio, ali mislim da nas Lancaster želi samo isključiti. Ne mislim da ste ubojica, iako je Maureen Britt, koja je otputovala noćnom poštanskom kočijom, ostavila izjavu pod prisegom da ste vi Britta najprije pretukli, a zatim mu »derringerom« pucali u trbuh. Kako je to dakle bilo?

Šerif oštro pogleda Leeja i pruži mu kutiju sa cigarama.

Lee mu je ispričao što se dogodilo ne ispustivši ništa. Kad je završio, šerif reče:

— Ipak, proći će neko vrijeme dok se to ne dokaže. Moramo Maureen uhapsiti, preslušati i dokazati njezinu krivnju. No ona se ipak može zakljetati da ste vi to učinili. Do vraga! Vjerujem vam svaku riječ, Lee, ali vas ne smijem pustiti. Možda je Lancaster mislio da ćete na mene pucati, da ćete se opirati, a zacijelo je bilo njegovih ljudi u blizini koji bi intervenirali...

— Da, bilo ih je na ulici. Siguran sam da bi se mnogo pucalo i da naposljetku ni vi ni ja ne

bismo bili živi. Lancaster je lukav — Lee pogleda prema zatvorskoj ćeliji i doda: — Vi me sada morate zatvoriti, a nije sigurno da u noći neki momci neće doći po mene. Pri tome će vas, šerife, ubiti, ali sve će biti organizirano tako da ćete prije toga ubiti mene zato što sam htio bježati. A moji navodni oslobodioći moći će biti samo kauboji s Lombardova ranča, je li tako? Tada će Lancaster ponovo imati razloga da se okomi na Lombardove.

Uto se začuje trčanje na ulici i mnogo glasova. Lee i šerif shvate da se nešto dogodilo poštanskoj kočiji. Čuli su kako se zaustavila baš pred uredom. Zašto li se vratila?

XXI

Netko je pokušavao otvoriti vrata i vikao:

— Šerife, otvorite, dovodimo vam uhapšenike!

Prvi je ušao Jack Smiling krvava obraza. Kad je ugledao Leeja, nasmiješio se.

— Slutio sam nešto takvo — reče obraćajući se šerifu.

Nekoliko ljudi uvede dva uhapšenika koji su krvarili i bili samo za nuždu previjeni. A izgledali su tako kao da ih je netko bičevao.

— Zar ste opet nekoga bičevali? — upita Lee Cumberland.

Jack se osmijehivao. Izvadio je iz džepa dokument, pogledao šerifa i rekao:

Ovo je kupoprodajni ugovor za posjed Nathana Britta. Kad sam preksinoć došao na njegov ranč, nakon okršaja s Leejem Cumberlandom, našao sam Britta na umoru. Kuhar mi je ispričivjeda da su se Cum-

berland i Britt strašno potukli, ali da je borba bila poštena. No Britt je imao dva taneta u trbuhu i da sam stigao nekoliko minuta kasnije, ne bi mi više mogao reći tko je u njega ispalio smrtonosne metke.

Jack se ponovo nasmiješio i pogledao Leeja, a ovaj mu reče:

– Nećeš sada lagati, Jack! Nećeš lagati za Britta ili zato što sam te nadmudrio, pa tvoji momci moraju pješice kući.

Jack se opet nasmiješi Leeju:

– Nathan Britt bio je ipak bolji nego što ti misliš – reče.

– Evo, na ovom dokumentu je napisana njegova izjava i njegova oporuka, a ja i Pete Lahomo potpisali smo se kao svjedoci.

Brittova izjava je glasila:

»Htio sam ubiti svog prijatelja Leeja Cumberlanda, jer sam želio njegovu ženu. Ostavio sam ga gotovo mrtva i zakleo se njegovoj ženi da je mrtav. Ona se udala za mene i sa mnom došla ovamo. Ali ona je pokvarena i zla. Prevarila me sa Sidneyjem Lancasterom. Zbog toga sam je istukao.

Pošto smo se Lee i ja borili i on me pobijedio, htjela me napustiti, a kad sam je u tome pokušao spriječiti, pucala je u mene i dvjema kuglama me pogodila u trbuh.

Znam da ću umrijeti i da sam mnogo skrivio Leeju. Budući da moj brak s Maureen ne vrijedi, jer je Lee živ, nemam zakonitih potomaka. Stoga Leeju Cumberlandu ostavljam cijeli svoj posjed osim tisuću goveda, koja treba da dobije moj nadglednik Jack Smiling za odanost i vjernost u službi.

Kao novi vlasnik ranča Lee

će prekinuti borbu s Lombardovima, a Jack Smiling neka pomogne mom nekadašnjem prijatelju koliko god može.

Dokument je nosio potpise Britta, Smilinga i Lahomoa.

– To bi bilo sve! Sve što valja reći u vezi s Leejem Cumberlandom. No zašto je on ovdje, i to bez kolta? – upita Smiling.

– Sve je sad razjašnjeno – odgovori šerif. – Vi ste slobodni, Lee. Evo vašeg kolta. No što se dogodilo s kočijom?

Progovorio je kočijaš. Rekao je da su ih napali razbojnici koji su se željeli domoći novca i dragulja što ih je Maureen nosila sa sobom. U okršaju s njima Maureen je poginula, a Jack Smiling, koji se iznenada pojavio, razoružao je razbojнике i prisilio ih da kažu ime svoga nalogodavca. Priznali su da ih plaća Sidney Lancaster, koji im je naložio da zaustave kočiju i otmu Maureenin novac i nakit.

Kočijaš zašuti. Još nikada nije toliko govorio.

Šerif pogleda dokument i pruži ga Leeju, a ovaj pogleda Jacka Smilinga.

– Nat se u svojim posljednjim časovima duboko kajao za sve što ti je učinio, Lee – reče Jack. – Ne volim te osobito, Lee, jer si mi se grdno narugao. Ali nikad nisam bio srcem na Brittovoj strani. Rdavo se ponio prema tebi. No ja izvršavam nalog svoga gospodara, jer je on jedan od Brittovih. To vidiš i sada, Lee!

– Sve je u redu, Jack. Nathan mi je rekao zašto si mu tako odan. Među nama dakle nema više ništa.

– Uvijek sam te cijenio, Lee, iako sam izvršavao Natove na-

loge. Uskoro ću doći po svoja goveda, jer moram napustiti ovu zemlju. Zbog Johna Lombarda, kojega sami dao istući.

Šerif ustane i reče:

– Idem da uhapšim Sidneyja Lancestera! Dajte mjesta, ljudi! I nitko se u to neće mješati!

Izađe na ulicu i prijeđe cestu. No kad se ogledao, vidio je da ga Lee Cumberland i Jack Smiling prate. Dovikne im bijesno:

– Rekao sam da ne želim ničije miješanje u to. Ovo je moj grad, a dovoljno dugo sam čekao ovaj trenutak. Znao sam da će Lancaster kad-tad napraviti pogrešku. I sada ću ga uhapsiti, ja, posve sam!

– Idite samo, Tate! Mi ćemo pripaziti jedino na to da se ne umiješa niko od Lancasterovih ljudi.

Šerif se zaustavi pred bankom i upita jednog od ljudi koji su tamo stajali za Lancestera. Ovaj mu pokaže put, ali otrči prije njega u zgradu da upozori Lancestera na opasnost.

XXII

Kao i svakog dana sjedio je Lancaster sa svojim upraviteljem u velikom salunu, pio viski i dogovarao se o svemu što je bilo potrebno. Upravo mu je govorio da će nabaviti još nekoliko stolova za kartanje i dovesti novu pjevačicu.

– Pogodite koga sam uspio angažirati za Laramie!

Nije nikada dobio odgovor na to pitanje, jer su se vrata naglo otvorila i jedan čovjek je uzbuđeno vikao:

– Dolazi šerif da te uhapsi! A Lee Cumberland opet slobodno šeta po gradu!

Lancaster je odmah znao što se događa. I on je, dakako, u međuvremenu saznao da je poštanska kočija napadnuta i da je Jack Smiling intervenirao. No ostao je miran, jer se uzdao da ga njegovi ljudi neće izdati, a nikada ne bi ni pomislio da bi Short Jack mogao iznenada stati na Leejevu stranu. Ipak, kad je čuo da dolazi šerif, uznemirio se, svukao kaput i mašio se oružja.

– Sada se moramo boriti za ovaj grad! – povikao je Lancaster. – I za novog šerifa! Takvog šerifa koji će biti na našoj strani i raditi za nas!

Rekavši to, pođe prema izlazu u pratnji nekolicine revolveraša i profesionalnih kockara.

U kutu kraj vrata sjedio je neki pijani kauboj s rukama i licem na stolu. Kad su prošli pokraj njega, on se uspravi – bio je to Lesly McLane kojega nitko nije poznavao i koji je također došao da nađe jahače za Lombardov ranč. Nasmije se i izvuče svoj kolt. Stao je iza vrata i promatrao što će se dogoditi.

Čuo je šerifa kako izgovara formulu hapšenja i Lancestera kako mu se prijeti da će ga istjerati iz grada ako pokuša da mu se približi.

Na to sjedi šerif u tren oka izvuče oba kolta. I Lancaster se maši svog oružja a njegovi revolveraši također. No uto se iza njih otvore vrata saluna i na njima se pojavi Lesly McLane. Njegov glas je bio oštar:

– Samo mir, ljudi! Iza vas stoji pravi Teksašanin! Radije se smirite.

Nastao je opći metež. Pravi pakao. Prvi je pao Lancaster, pogođen iz šerifova oružja. I Le-

sly je bio pogođen u nogu. Okrašaj se tek stišao kad su se pojavila četiri odrpana kauboja, ona četvorica kojima je Lee nudio posao.

Iznenada je sve bilo gotovo. Grad je postao miran i tih. Nekoliko ranjenih i nekoliko mrtvih ležalo je na cesti. Sijedi šerif se s mukom digao sa zemlje. A Lee je klečao kraj Jacka, čija je košulja bila crvena od krvi. Jack se umorno nasmiješio i prošaptao zgrčena lica:

— Sada je tvoja i ona tisuća goveda, Lee. Meni više ništa ne treba. Zar nisam ostao vjeran Brittovima? Idem s njima do kraja, za Nathanom i u smrt. Ti si sretan čovjek, Lee.

I mali nadglednik Jack izdahne na Leejevim rukama.

Lee se digne. Sa svih strana trčali su građani Laramieja prema trgu. Muškarci su bili naružani. Htjeli su pomoći šerifu. No sve je već bilo gotovo. Borba je bila završena.

XXIII

Hester Lombard gledala je kako dolaze jahači. Lee je dovođio mnogo momaka. Njezin brat, Jesse i ostali pošli su im u susret. Jesse joj je u prolazu šapnuo:

— Lesly mi je već dao znak. Mislim da će Lee ostati u ovoj dolini. Vi ga volite, Hester, je li tako?

— Da, shvatila sam to dok smo ih čekali. Ali on je oženjen i neće ostati ovdje, premda tu ženu više ne voli.

Na to Jesse nije znao odgovoriti. Ostavio je djevojku pokraj vatre pred napola dovršenom kolibom.

Hester je ustala i dočekala

Leeja kad je zaustavio konja. Pogledao ju je i rekao ozbiljno:

— Bilo je borbe. Ali sada je opasnost minula. Ovo su vaši ljudi. To su valjani momci, dovoljno hrabri da brane ovaj veliki ranč. Bit ćete još vrlo sretni u ovoj zemlji, Hester.

— A vi, Lee? — upita Hester ozbiljno. — Kada ćete nas vi ostaviti? Nerado mislim na to, ali moram znati prije...

Lee se sagne k njoj i upita je:

— Prije nego što? Prije nego što me udaljite odavde, Hester?

— Ne bih vas nikada udaljila, vi to dobro znate! — Hester se još ponosnije uspravi. Njezin pogled je bio slobodan i otvoren. — Odjašite radije, Lee, prije nego što se još nesretnije u vas zaljubim. Ne mogu biti sretna ako vi ostanete, a možemo biti samo prijatelji. Zahvaljujem vam mnogo, Lee, ali...

— Ja ostajem ovdje, Hester — reče Lee čvrstim glasom i sjaše s konja. Stajao je pred njom visok, vitak, snažan. Kad joj se ponovo obratio, bio je vrlo ozbiljan: — Nathan Britt je mrtav. Ostavio mi je cijeli svoj posjed i ja ću to prihvatiti, jer kad je umirao, bio je opet moj prijatelj. Borili smo se pošteno, a što je previše želio moju ženu i pokušao da me ubije, to sam mu oprostio.

— Ali tko ga je ubio? — upitala je Hester u strahu.

— Moja bivša žena, kojom se oženio.

— Vi ćete se od nje razvesti, Lee?

— Ona je mrtva. Ubio ju je jedan od Lancasterovih razbojnika koje je poslao za njom da joj otmu novac i nakit. Ja sam slobodan, Hester. Bit ćemo sada

TRAG
SERIJA KRIMINALISTIČKIH BESTSELERA U DŽEPNOJ
KNJIZI!

Glasovita djela u dostupnim izdanjima svakog 13.
u mjesecu, na povećanom broju stranica!
»Vjesnikova« biblioteka TRAG opravdava književnu
vrijednost trivijalnog žanra krimića!

susjedi, a jedino će o vama ovisiti hoćete li i kada htjeti da vas povedem na svoj ranč.

Položio joj je ruke na ramena, privukao je k sebi i nježno poljubio.

Stigoše i prijatelji: Lesly, Jesse i mladi John Lombard. Lee i Hester pozdrave ih sa smiješkom.

— Drugovi — reče Lee Jesseu i Leslyju — neko vrijeme ćete morati ovdje pomagati, a zatim ću vam ustupiti komad svoga pašnjaka. Uskoro ćemo proslaviti vjenčanje. Kako vam se to sviđa?

— Pitam se samo — mrmljao je Jesse — zašto jednom jedinom čovjeku može pripasti toliko sreće.

Lesly mu mirno odgovori:

— Ostat ćemo uvijek u njegovoj blizini, pa će nešto od te sreće i nas zapasti. Zašto ste se odlučili baš za tog crnog tigra, Hester?

— Svaka djevojka sanja o čovjeku koji bi je mogao usrećiti — odgovori Hester ozbiljno.

— Moj san je izgledao upravo kao Lee. Sada sam ga našla, čovjeka koji će zajedno sa mnom graditi sreću — nasmiješila se i pogledala brata. — Živjet ćeš uskoro sam na ovom ranču, John.

O, ništa zato. Lesly i Jesse su veseli momci. Mi ćemo se već znati ovdje zabavljati. A mislim da će nam se i Lee katkad pridružiti. To, sestro, nećeš moći spriječiti.

— I ne želim. Treba da uvijek ostanete prijatelji.

XXIV

Godine su prolazile. Sada su tri ranča bila u Sunčanoj dolini,

iz koje je dobra cesta vodila u Laramie. Sretna je to bila dolina i radosni, zadovoljni ljudi u njoj. I John, Lesly i Jesse našli su djevojke i oženili se.

Katkad su sva četvorica uzjahala konje i krenula u Laramie. Bili su to Lee Cumberland, John Lombard i dva partnera s novog ranča Osamljena zvijezda — Jesse Traft i Lesly McLane. Na dan kad se slavi nezavisnost države vodili su u Laramie i svoje obitelji. A te su svake godine bile mnogobrojnije.

* * *

Ovo je istinita priča. Samo smo izmijenili imena ljudi i mjesta radnje.

Sijedi šerif Tate Lamp još je dugo obavljao svoju službu u gradiću koji smo nazvali Laramie.

A kad je željeznica stigla i do toga gradića, kad su rampe za utovar goveda bile čitav dan ispunjene bukom i mukanjem goveda, kad su počele nicati i prve tvornice mesnih konzervi, čitav kraj je oživo a život u njemu postao još ljepši.

Na jugu i na istoku, na sjeveru i na zapadu te prostrane zemlje kretale su se tisuće stada.

A svaki vlasnik stada dovikivao bi svojim goničima isto što je nekada dovikivao Lee Cumberland:

— U Laramie, momci! U Laramie!

Da, tako je to bilo u ono doba.

*Osamljena zvijezda (Lone Star)
— naziv države Teksas (op. ur.)

U PRIPREMI:

Brian Garfield:
VELIKA OLUJA

Junak iz stripova i filmova
OSAMLJENI JAHAI i njegov
indijanski prijatelj TONTO go-
stuju u specijalnom izdanju
LASA.

U svakom primjerku ZNAČKA!